

דברי תורה

מאת

ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ראש השנה

*

שבת שובה

*

יום כיפור

שנת תשע"ז לפ"ק

*

יוצא לאור ע"י

מכון מעדני מלך וויזן

גליון תקלי"ט

על הטוב יזכר ידידינו
הר"ר **יצחק דייטש** הי"ו
אשר נטל חלק בהוצאת הקונטרס לזכות את הרבים

על הטוב יזכר ידידינו
הר"ר **מרדכי דוד וויטריאל** הי"ו
אשר נטל חלק בהוצאת הקונטרס לזכות את הרבים

על הטוב יזכר ידידינו
הר"ר **משה יעקב פשערהאפפער** הי"ו
אשר נטל חלק בהוצאת הקונטרס לזכות את הרבים

להשיג אצל
מכון מעדני מלך וויען
185 Wilson St.
Brooklyn N.Y. 11211
718.388.1751.#117

דברי תורה

לפני תקיעת שופר תשע"ז לפ"ק

אתו כל כך טובות כל ימיו מרגע
שזא לעולם, על כל נשימה ונשימה
תהלל י-ה.

והנה מן הדין רשאי צעל חוב
ליטול משכון ממי שחייב לו,
אמנם צדיני התורה יש צזה כמה
פרטים, וכמה מנות מיוחדות על זה.
לא תצוא אל ביתו לעצוט עצוטו
(דצרים כד-י), שלא למשכן צעל חוב
צורע, שאין רשות לחטוף ממנו
משכון. ולא יכנס צציתו ליטול
משכונו, וכמו שנאמר (שס כד-יא)
בחוף תעמוד. וגם אסור ליקח משכון
כלים שעושין צו אוכל נפש, שנאמר
(שס כד-ו) לא יחצול ריחיים ורכב כי
נפש הוא חובל. וגם אחר שקיבל
ממנו משכון, צריך להשיצ לו כלי יום
ציום וכלי לילה צלילה, וכמו שנאמר
(שס כד-ג) אם איש עני הוא לא
תשכב צעצוטו [לא תשכב ועצוטו
אלך], השצ תשיצ לו את העצוט
כצוא השמש ושכב צשמלתו, ונאמר
(שמות כב-כו) כי הוא כסותו לצדה

תקעו צחודש שופר צכסה ליום
חגנו, כי חוק לישראל היא
משפט לאלקי יעקב (מהלים פא-ד).
ידוע מספרי קודש גדול כח השופר
שמעורר רחמי שמים מרובים, ואשרי
העם יודעי תרועה (שס פט-טו),
שיודעין לרצות את צוראם צתרועה
(ויק"ר טט-ד). וכמה טעמים נאמרו צזה
צאיזה אופן השופר מעורר למעלה,
לעמוד מכסא דין לכסא רחמים.

וצראה עוד, כי הנה גדול יום הדין
ומי יכילנו, היום יעמיד
צמשפט כל יצורי עולמים, וכל צאי
עולם עוצרים לפניו צבני מרון, כי
תציא חוק זכרון להפקד כל רוח
ונפש, להזכר מעשים רבים והמון
צציות לאין תכלית, ואנו עומדים היום
צמשפט לפני הקצ"ה היודע תעלומות
כל לב, על כל דיצור ומחשצה ומעשה,
אשר אם יסתר איש צמסתרים ואני
לא אראנו, והן צמלאכיו ישים תהלה,
ומכל שכן צקרוני חומר. כל אחד יודע
גגעי לצצו, כמה הוא חייב לה' שגמל

הוא שמלתו לעורו, צמה ישכב, והיה כי יצק אלי ושמעתי כי חנון אני.

והנה כאשר ישראל חוטאים, כמה פעמים ניטל מהם משכון בעונותיהם, וכמו שמצינו בחורבן בית המקדש, אלה פקודי המשכן משכן העדות (שמות לח-כא), רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנין על עונותיהן של ישראל (רש"י שם), וזה המשכון שניטל מישראל בכלליות. וכמו כן אל כל אחד ואחד צפרטיות נוטלין ממנו משכון על חובותיו לצוראו, פרנסתן של ישראל, או צריאתן, או נחת מהילדים, וכל זה כדי לעורר אותנו שלא נשכח את החוב ולשלם את חובותינו לצוראנו. והרי הקצ"ה מקיים את תורתו, ושמרתם את משמרתו (ויקרא יח-ג), שהקצ"ה גם כן שומר תורתו (ירושלמי ראש השנה א-ג), על כן אנו מעוררים למעלה, שאי אפשר ליטול משכון מישראל אלא על פי דיני התורה.

להזכיר על דיני התורה במשכון, שיש חיוב להשיב המשכון בכל עת שנצרך להאדם להשתמש בו. ואין לחבול פרנסתו של אדם מלכתחלה. ולא תבוא אל ביתו לעבוט עבוטו, למנוע פרנסתן של ישראל או צריאתן כי נפש הוא חובל.

והקב"ה הצטיח בתורתו והיה כי יצק אלי ושמעתי כי חנון אני, אם משרתי מעלה לא מחזירים לנו המשכון כאשר אנו נצרכים, ואנו נועקין הקצ"ה ישמע נעקתינו, ולך ה' הדקה ולנו צושת הפנים, גם כאשר אנו חייבים ועומדים לפניך בצושת פנים, מכל מקום כתוב בתורתך השב תשיב לו את העבוט, ולך תהיה דקה'. ואין רשות למזיקין ליכנס לבית ישראל ליקח משכון, ולנגוע בו גם כאשר אין אנו ראויים, לא תבוא לבית לעבוט עבוטו. וגם את המקדש שנתמשכן בעונותיהן של ישראל, הוא צריך להחזיר לנו כאשר נצק לה' על זה, והיה כי יצק אלי ושמעתי.

וזדו שאמר הכתוב, תקעו בחודש שופר, לתקוע קול תקיעה בשופר, לעורר בזה מצות התורה שיש צנטיילת משכון, שהמה צמנין המצות מצוה תקפ"ה (מנין תקיעה) ומצוה תקפ"ו (מנין שופר), בכסה ליום חגנו, בזה מכוסה התעוררות רחמי שמים עלינו שנצא צדין באופן שלא נפגע

ובצנין המצות (של החינוך) מצוה תקפ"ה היא המצוה של לא תבוא אל ביתו לעבוט עבוטו, בחוץ תעמוד. ומצוה שלאחריה מצוה תקפ"ו היא, לא תשכב בעבוטו, השב תשיב לו את העבוט כצו השמש, ולך תהיה דקה. והנה 'תקיעה' עולה תקפ"ה, ו'שופר' עולה תקפ"ו, וכאשר אנו חוקעין בשופר אנו מעוררין למעלה

הקצ"ה, האצות הקדושים שלנו היו ראויים מלד מעשיהם שיחשוק ה' בהם, שעזדו את קונם צמסירת נפש, ומגודל החשק בהם כרת ה' עמהם צרית לצחור גם צורעם אחריהם, לאהוב גם אותם בכל מלצ ומעמד שיעמדו. ויצחר צורעם אחריהם 'כיום הזה', מה היום מפיל ומאיר (רש"י דברים כט-צ), כן גם כאשר אנו משוקעים בחושך כפול ומכופל, ונתרחקנו מאת ה', לא סר אהבתו מאתנו, [וכמו שאמר מרן הצעל שם טוב ז"ע ששהקצ"ה אהב את הפחות שבישראל יותר ממה שאב אהב בנו האהוב]. ואהבת ה' לעמו היא אהבה שאינה תלויה בדבר, כי צעבור שחשק באצותינו צחר בנו. וכיון שהיא אהבה שאינה תלויה בדבר אין האהבה צטילה לעולם, ו'אהבת עולם' אהבתנו ה' אלקינו. וכמו כן אהבת ישראל לצוראם, היא גם כן אהבת עולם, שאינה תלויה בדבר, ואנו אוהבים את ה', בכל לבצך ובכל נפשך ובכל מאודך (דברים ו-ה), אפילו נוטל את לבנו ונפשותינו וממוגינו, אהבתנו אליו במקומה עומדת, ולעולם לא נעזוב אותו, ונהיה דבוקים בו תמיד.

והצ"ה צתפארת שלמה (פ' ויחי) כתב לבאר הכתוב, ויקרא יעקב אל בניו ויאמר, האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים (בראשית מט-ה), כי הכתוב (שיר א-ד)

בנו, כי חוק לישראל הוא, מה שבני ישראל נטווו צתורת ה', הוא משפט גם לאלקי יעקב, שגם הקצ"ה שומר תורתו, ויש לו להחזיר המשכונות שלנו בכל עת שאנו נזרכין אותו. ומלכתחלה לא יטול משכון אשר נפש הוא חובל.

*

אנו קורין צהפטורה (ליום שני) דברי הנביא (ירמיה לא-ג) מרחוק ה' נראה לי, ואהבת עולם אהבתך, על כן משכתך חסד. ופירש רש"י מרחוק, בזכות אצות, נראה לי, אני הנביא, ואמר לי לאמור לכנסת ישראל אהבת עולם אהבתך. ויש לומר הכוונה, כי אנו אומרים (צתפלה) אהבת עולם אהבתנו ה' אלקינו, דאיתא צמשנה (אצות ה-טו) כל אהבה שהיא תלויה בדבר, בטל דבר צטלה אהבה, ושאינה תלויה בדבר, אינה צטילה לעולם ע"כ. והנה צאהבת ה' לעמו ישראל אמר הכתוב (דברים י-ד) הן לה' אלקיך השמים ושמי השמים הארץ וכל אשר צה, (ואף על פי כן) רק באצותך חשק ה' לאהבה אותם, ויצחר צורעם אחריהם צכס מכל העמים כיום הזה. והכוונה היא, כי אדם שיש לו צחר טוב שאוהבו מאד, אז גם כאשר יבוא אליו צן אוהבו לצקש ממנו דבר, אם כי לא מכירו כלל, ואין לו שום קשר עמו, יתאמץ וישתדל לעשות לו רצונו בזכות אוהבו. וכמו כן כלל ישראל עם

באופן שהכישה במקל והיא תצוא, אלל מגודל אהצתו אלינו 'משכתך חסד', המשיכה היא באופן של חסד, קוראה לה והיא צאה. והו מתפלמו של יעקב אצינו, האספו ואגידה לכס את אשר יקרא אתכם באחרית הימים, שאין צנו כח לכצול היסורים של כוצד הגלות, יעורר ה' אותנו במדת החסד, קוראה לה והיא צאה.

*

ידוע הטעם שקבע ה' את יום הדין על יום ראש השנה, דאיתא בפסיקתא (כג-ה, ויק"ר כט-ה) דבראש השנה נברא אדם הראשון וכו', בעשירית סרה, באחת עשרה ידיו, בשמים עשרה ילא צדימוס, אמר לו הקב"ה, זה סימן לצניך, כשם שעמדת לפני צדין ציוס זה ויאאת צדימוס, כך עתידין צניך להיות עומדים לפני צדין ציוס זה ויולאין צדימוס ע"כ. (הוצא צרין ראש השנה טו.).

וצראה עוד, דהנה מוונותיו של אדם קלוצין לו מראש השנה עד יום הכיפורים, מאי קרא, תקעו צחדש שופר צכסה ליום חגיגו, חיזהו חג שהחדש מתכסה צו הו אומר זה ראש השנה, וכתיב כי חק לישראל הוא, והאי חק ליסנא דמווני הוא, דכתיב (צראשית מז-כצ) ואכלו את חקם אשר נתן להם פרעה ע"כ. והנה צצריאת

אומר, משכני אחרין נרוצה, שאנו מתפללים להקב"ה להמשיך אותנו אליו במדת החסד ואנחנו נרוצה אחריו. כי קיין משיכה מנינו צצ' אופנים. הא' הכישה במקל והיא תצוא. והצ' קוראה לה והיא צאה (קידושין כצ:). והנה באופן הראשון צצחינת הכישה במקל הנה צצר לקינו והווללנו צכוצד הגלות המר. אך אנו מנפים להיות הגאולה וישועה באופן השנית צצחינת קוראה לה והיא צאה. והו שאמר יעקב אצינו את אשר 'יקרא' אתכם באחרית הימים, שהיה מתפלל על אחרית הימים קודם ציאת הגאול שאין צנו עוד כח לכצול היסורים מכוצד הגלות המר, הנה יקרא אתכם צצריאה צצלמא ויהיה המשיכה אליו צצריאה, והיא צצחינת הדעת, ולא על ידי יסורים ח"ו. אז (איכה ה-כא) השיצנו ה' אליך ונשובה צתשובה שלימה חדש ימינו כקדם ע"כ.

ובודיע לנו הנביא, שנדע כי גם 'מרחוק הו"ה נראה לי', אפילו כאשר אנו צשפל המצב, רחוקים מעבודתו ית"ש, הו"ה נראה לי, אין הקב"ה עוזב אותנו, ומתנהג עמנו במדת הרחמים, ואנו נראין צעיניו, כי 'אהצת עולם אהצתיך', אין אהצתו אלנו תלויה צשום דבר, ואהצת עולם שאינה צטילה אהצת ה' אותנו. ועל כן מגודל אהצתו, גם כאשר היא רוצה למשוך אותנו אליו, אין ההמשכה

החטא, אדם קדוש יציר כפיו של הקב"ה, שיצאה תפלה זו מפה קדוש, ומיכף נענה וזמחו האילנות ודשאים. וכל זה מתעורר מדי שנה בשנה בצוא הזמן הזה, ואז אנו כוללים עצמינו בתפלה הקדושה הזו שיתעלה גם תפלותינו. ולכן 'שומע תפלה', הקב"ה ששמע תפלה יחידית זו של אדם הראשון, עבור זה עדיף כל צמר יצואו, יוכל כבר כל אחד לצוא, כי אדם פתח את כח התפלה בראש השנה, שיוכל כבר כל אחד להתפלל.

ואמר 'עדיף' כל צמר יצואו, ולא אמר 'אליך', כי הבקשות שאנו מבקשים את ה', אינם כמו שמבקשין ממלך צמר ודם, שאין כל בקשה צא לפניו, וגם מה שממציאין לו שרי המלוכה, לא כל בקשה נענה מן המלך. לא כן אצל מלכנו מלך מלכי המלכים, הקב"ה הוא שומע 'תפלה', כל תפלה ותפלה מכל אדם שבעולם, גם מהפחות שבפחותים, ה' שומע התפלה. ולא עוד אלא שעונה כל תפלה, וקרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו בצממת. וזהו תכשיטו ^(המעדא) של מלכנו, שכל אחד יוכל לצוא לפניו ולשטות בקשותיו ועונה לכולם.

והנה תכשיט נקרא בשם 'עדי', וכמו שנאמר (שמות לג-ו) ויתנללו בני ישראל את עדים. ולכן אחר שאמר

העולם צרא ה' ציום השלישי הדשאים ופרי הארץ לזון מהם כל צרואי עולם, אמנם לא יצאו עדיין אז אלא עמדו על פתח הקרקע עד יום הששי, וכמו שנאמר (בראשית ג-ה) וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ, וכל עשב השדה טרם יצמח, כי לא המטיר ה' חלקים על הארץ, ומה טעם לא המטיר, לפי שאדם אין לעבוד את האדמה, וכשבא אדם והתפלל עליהם, ירדו הגשמים וזמחו האילנות והדשאים (חולין ס:). ורצה ה' ללמד אותנו שגם כאשר שפע פרנסתו עומדת כבר על פתחו, לא יוכל ליהנות ממנה וליגע בה, עד שיתפלל עליה תחלה, ורק אז יוציאה ה' מן הכח אל הפועל להנחת לפניו. ולכן צמר ה' את יום קניצת מזונותיו של אדם, לראש השנה, יום שהתפלל בו אדם הראשון על מזונו, להורות לכל אדם שיש להרבות בתפלה על זרכיו, כי רק בכח התפלה יוכל האדם להשיגו.

וכבר ציארנו מה שאמר הכתוב (מהלים קה-ג) שומע תפלה עדיף כל צמר יצואו, שאמר בלשון יחיד שומע 'תפלה'. כי התפלה הראשונה בעולם היתה תפלת אדם הראשון ציום ראש השנה, שהתפלל על מזונות העולם, וה' שמע תפלתו וזמחו מיכף האילנות והדשאים, ואדם הראשון היה אז עדיין האדם היחידי בעולם שהתפלל, והיה עדיין קודם

על עמנו ועל בני ציון, הקצ"ה שומע כל תפלה הבא מלב נשבר. ויכלול תפלתנו בתפלת הנדיקים, ויתעלה בתפלת אדם הראשון שהתפלל ציוס הזה, וימלא כל משאלות לבנו לטובה, וישפיע לכל צתי ישראל פרנסה בהרחבה, ולא ליטול אותה למשכון כי נפש הוא חובל. ויתן לכולנו צריאות וישועות ורפואות, ונחת מהבנים שנוכל לגדלם לתורה ולחופה ולמעש"ט. והעיקר ציוס הזה להתפלל שכבר יתגלה כבוד מלכות שמים, כי כבר אנו מתגלגלין אלפי שנים בגלות ממדינה למדינה, כבר הגיע הזמן שתשוב המלוכה לה', והופע בהדר גאון עוון על כל יושבי תבל ארץ, וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויצין כל יצור כי אתה יצרתו. ונוכה שקול השופר יעורר לשמוע בקרוץ שופר של משיח, אשר ציוס ההוא יתקע בשופר גדול, וצאו האזודים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים, והשתחוו לה' צהר הקודש צירושלים צ"א.

שומע תפלה, שכל תפלה ותפלה הבא לפני ה' הוא שומע, אמר 'עדיך' זהו התכשיט שלך, אשר כל צער יצואו, יהיה מי שיהיה יוכל לערוך תפלתו לפניו, וה' שומע תפלתו.

בן יתן ה' הדיבורים צפינו שנוכל להתפלל לפניו, ולנצל חשיבות העת שאנו עומדין בו, צריצוי התפלות מקרב לב, וישפע ה' לנו שפע רב להתצרך צניי חיי ומווני רויחי. והיום מסוגל לתפלה על צנים, וכמו שנפקדו אמותינו ציוס הזה. ויש לבקש רחמים על צנינו וצני צנינו, שימשיכו השלשלת הזהב של אבותינו, קיינער ווייסט נישט וואס עם וועט זיך אויסלאזן ביי זיינע קינדער און אייניקלעך, מען לעבט אין אזא שווערע זמן, כי נסיונות הזמן קשים ומרוצים מאד. עם פאלט שטיקער פונעם כלל ישראל, טאג טעגליך ווערט פארלוירן א קינד פון אידישע שטובער.

אין אנו יודעים דרכי השם, אזל יש לנו כח התפלה להתפלל היום

דרשת שבת שובה

דרשת שבת שובה תשע"ז לפ"ק

פ'פול' בסוגיא דכהנים שפגלו במקדש

(גיטין נד:)

בפישפש, אהזאות דעל הפרוכת בהיכל קאי, וגבי עבודות דלפני ולפנים נמי איכא לאקשוויי, דחזיניה דרך לול ע"כ. ומבואר מדבריו דראיית הגמרא מהכהן הגדול היה, הן מהזאות דלפני ולפנים, וכן מההזאות שבהיכל.

וכתבו התוס' (בדי"ה דכי) ואין לתמוה מנא ליה דמהימן, דפשיטא דבכל הקרבנות שייך פיגול בכל הארבעה עבודות ע"כ. וביאורו הוא, דבכל הקרבנות צריך להיות מציאות של פיגול בכל די העבודות, וכהן גדול ביום הכיפורים, יבהזריקיה אין מציאות של פיגול רק על ידי האמנתו, כי לפני ולפנים הוא יחיד ואין רואהו, הרי דנאמן אפילו אינו בידו.

במשנה (גיטין נד:) הכהנים שפגלו במקדש מזידין חייבין. ובגמרא פליגי אי יש נאמנות לכהן לומר שפיגל את הקרבן. ולדעת אב"י נאמן רק כל זמן שהוא בידו, ולרבא אף על פי שאין בידו נאמן. ושוב הובא בגמרא סיוע לשיטת רבא, דרבי יוחנן אמר משום רבי יוסי מה אעשה שהתורה האמינתו, היכן האמינתו, אמר רבי יצחק בר ביסנא כהן גדול ביום הכפורים יוכיח, דכי אמר פגול מהימן, ומנא ידעינן והכתוב (ויקרא טז-יז) וכל אדם לא יהיה באהל מועד, אלא לאו משום דמהימן. ודלמא דשמעניה דפגיל, אי לאו דמהימן אף על גב דשמעניה נמי לא מהימן, דדלמא לכתר הכי קאמר. ודלמא דחזיניה בפישפש, קשיא ע"כ.

ולכאורה יש להעיר, דבגמרא (ובחים מב.) פליגי בפר ושעיר של יום הכיפורים, אם הפיגול הוא רק כאשר כל הזריקות מתחלתו ועד סופו היו

וברשיי פירש, פישפש, פתח קמן שהיה בבית החליפות וכו', וגם לול קמן היה פתוח לבית הכפורת. והאי דמקשי הכא דלמא דחזיניה

לפגל עוד בקבוצה השניה והשלישית, ואם כן לכאורה אין לנו ראייה מהכהן הגדול שיש לו נאמנות גם כאשר אין בידו לפגל עוד, דהא יש מציאות של פיגול בזריקה בקבוצה הראשונה או בקבוצה השניה.

ב.

ולכאורה יש לומר דכיון דבעבודת יום הכיפורים יש שלש קבוצות של זריקה, צריך להיות מציאות של פיגול בכל השלש קבוצות, ובקבוצה האחרונה שוב אינו בידו לפגל עוד, ואף על פי כן נאמן הכהן לומר שפיגל בקבוצה האחרונה, הרי דיש לו נאמנות גם כאשר אין עוד בידו. ולפי זה אין הראייה מההזאה של לפני ולפנים, או מהזאת הפרוכת, דעל זה יש לו נאמנות שעדיין בידו לפגל בהזאות על המזבח הזהב, והראייה הוא רק מהזאות המזבח, אשר שוב אין בידו לפגל אחר זה, ואף על פי כן נאמן. ומשני דחזינא בפישפש, היינו ההזאה האחרונה על המזבח, ואין צריכין לזה נאמנותו. ואין צריכין להוסיף דעבודת לפני ולפנים ראו כלול, דשם נאמן גם בלא רואין, כיון דעדיין בידו הוא לפגל אחר זה בהיכל. [ומה שכתוב ברשיי דלפני ולפנים ראו כלול, משום שרצה לבאר גם למאן דאמר שאין בו פיגול עד שיפגל בכל המתיר, וצריכין לראות גם ההזאות שלפני ולפנים. או דקושטא קאמר שגם לפני ולפנים היו יכולים לראות].

במחשבת פיגול, או גם אם פיגל רק בחלק שבהם, ורבי מאיר אומר פיגל בין בראשונה [במתנות שלפני ולפנים] בין בשניה [על הפרוכת] בין בשלישית [על מזבח הזהב] פיגול וחייבין עליו כרת, וחכמים אומרים אין בו כרת עד שיפגל בכל המתיר עייש. ומעתה לחכמים רק אחר שגמר כל הזריקות במחשבת פיגול הוי פיגול. ואם כן אתי שפיר ראיית רבי יוסי, דכאשר הכהן גדול יוצא ואומר שפיגל בהזריקה, הרי אין בידו לפגל עוד, ואף על פי כן הקרבן הוא פיגול, על כרחך משום שהתורה האמינתו גם כשאין בידו עוד לפגל, שהרי נאמן הוא אחר גמר הזריקות לומר על כל ההזאות עד עתה, שהיו במחשבת פיגול. [ולא עוד אלא אחר שגמר ההזאה לפני ולפנים אין בידו עוד לפגל מכאן ולהלאה, כי לדעת החכמים צריך לפגל בכל המתיר, ואם לא נאמין לו על הראשונה, שוב אין בידו כלל]. וכאשר משני דלמא דחזיניה בפישפש, על כרחך הכוונה, שיכולין לראות כל ההזאות, הן לפני ולפנים, והן בהיכל, שהכהן פיגל בשעת ההזאה. והיינו על ידי פישפש יוכל לראות בהיכל, ועל ידי לול לפני ולפנים.

אבל לרבי מאיר דמפגלין בחצי מתיר, אם כן כאשר היה לו מחשבת פיגול בראשונה לפני ולפנים, נתפגל הקרבן. ואם יוצא הכהן גדול ואומר שנתפגל, יש כבר מציאות של פיגול בזריקה, ואז עדיין הוא בידו, כי יוכל

בשפיכת השיריים, וזהו כבר בגלוי במזבח החיצון, ואם כן אין ראייה כלל מהכהן הגדול שנאמן שפיגל, כי שם עדיין בידו הוא לפוסלו, ונאמן במינו.

ג.

שוב ראיתי בגרש ירחים (בדייה בפרש"י) שכתב, דאין לתרץ הראייה מהכהן גדול שנאמן לפני ולפנים, משום שעדיין הוא בידו, מתרי טעמא, חדא דאכתי איך נאמן שפיגל לפני ולפנים, וממילא יש לחזור ההזאות לפני ולפנים. דנחי דבידו עדיין לפסול ההזאות מכאן ואילך בהיכל, אבל גם אם יפגל בהיכל, מכל מקום הזאות לפני ולפנים לא נפסלו כדאיתא במשנה (יומא ס), ואם כן כשאומר שפיגל לפני ולפנים ורוצה בזה לפסול ההזאות שבפנים, אין זה בידו לעשותו עוד. שנית, דמה בידו הוא לפגל בהיכל, שמא לא יזדקק לו אדם לראות איך שמפגל בשעת ההזאות, וגם כי יצעק יש לתלות דבתר הכי קאמר.

אך כתב דמטעמא אחרינא אין ראייה

מהזאות שלפני ולפנים, דמטעמא דאכתי דאינו נאמן כשאין בידו, דאמרינן לצעוריה קמכוין, אבל בפיגל בפנים שפיר נאמין לו, דהרי לפי דבריו הוא צריך לשחוט בהמה אחרת ולהתחיל לפני ולפנים, וכיון שכל עבודות יום הכיפורים אינן כשרות רק בכהן גדול, אם איתא שהזה מתחלה כהוגן, הוי ליה עכשיו ביאה ריקנית שחייב מיתה עליה,

עוד יש לומר, דלרש"י הטעם שבידו נאמן, שהוא בעין מיגו, שהרי אם רוצה לפסול הקרבן, הרי הוא יכול עכשיו לעשות כן, ולכן יש להאמינו (שי"ך יו"ד סימן קכז-א). ודבר זה מועיל רק אם בידו לעשות בגלוי, שיתברר לכל שעשה כן, אבל מה שבידו לפגל בסתר בהיכל ובמזבח באין רואה, הלא לא נאמין לו שעשה כן, שאי אפשר לו לברר הדברים לפנינו, והוי שפיר כמי שאין בידו, ואף על פי כן נאמן, הרי שגם באין בידו יש לו נאמנות. ולפי זה הראייה מכל השלש קבוצות, שלא שייך בהן פיגול, רק בנאמנותו של הכהן. וכאשר משני דלמא דחזיניה בפישפש בהיכל, ויש כבר מציאות של פיגול בזריקה בשתי קבוצות האחרונות, לא איכפת לן כמה דלפני ולפנים אין רואים, דיש לומר דבאמת לא נאמין לו שם שפיגל, ומכל מקום מציאות הפיגול בזריקה יתכן גם בקרבנות יום הכיפורים בהיכל. ואין צריכין להוספת רש"י דגם בלפני ולפנים יכולין לראות בלול. אך רש"י לקושטא קאמר דגם שם היה לול לראות.

אך כל זה הוא רק למאן דאמר אין

שיריים מעכבין, ולא יוכל לפסול הקרבן בהשיריים, דגם אם ישפוך שירי הדם, או לא יתן כנגד היסוד, אם לא נתן לא עכב (ובחים מו). ושפיר יש ראייה דגם כאשר אין בידו לפוסלו נאמן הכהן לומר שפיגל, אבל למאן דאמר שיריים מעכבין, אכתי בידו לפסול את הקרבן

בשחיפתו, והוא חייב כרת, דהרי גם בקרבן פסול חייב, דאינו מקלקל אלא מתקן, כדאמרינן (פסחים עג.) שמוציאו מידי אבר מן החי עייש, ואם כן איך מייתי ראייה מכהן גדול שנאמן ביום הכיפורים, לומר שגם בימי החול נאמן שפיגל.

ד.

אמנם בפני יהושע כתב לכאר באופן אחר מה דאמרו בפשיטות שהתורה האמינתו, דלכאורה כיון שלא מצינו בתורה בפירוש דכהן גדול מהימן לומר שנתפגל בפנים, דילמא אין הכי נמי דלא מהימן. וכתב דמגופא דקרא דייק הכי, דכתיב וכל אדם לא יהיה באהל מועד, ואי סלקא דעתך דלא מהימן, אם כן היכא דאיתרמי דאמר כהן גדול דפיגל, היכי ליעביד, דכיון שכל העבודות אינן כשירין אלא בו, והוא יודע בעצמו שפיגל בפנים, תו לא מצי למיעבד שאר עבודות מתן דם על המזבח והקמרת אימורין, דהא לגביה דנפשיה שוויא חתיכה דאיסורא להקריב קרבנות שכבר נתפגלו, וכל העבודות נפסלו שצריכין להיות על הסדר. ואי אמרת להביא פר אחר, אין שומעין לו הציבור, דלא מהימן, ואם כן היכי אמרה תורה וכל אדם לא יהיה, דהוי מילתא דאתינן לידי תקלה, אלא על כרחך דכהן גדול מהימן עייב.

ולכאורה ראייה זו שעל כרחך האמינתו תורה, דאם לא כן

ולכן בודאי מהימן דלא נחשד לעבור איסור מיתה, אבל בהיכל אם אומר שפיגל, יש לומר דמשקר, ואף שיצטרך ליכנס שנית בהיכל להוות, ובהיכל נמי איכא לאו על ביאה ריקנית, מכל מקום אם נכנס להשתחוות אין איסור, וכמו שכתב הרמב"ם (הי ביאת מקדש ב-ד), ואם כן לא חש לשקר, דאינו עושה איסור במה שנכנס להיכל אף שגמר ההזאות, דיכול ליכנס להשתחוות, ואף על פי כן נאמן, ושפיר הביא ראייה מהכהן גדול שנאמן בפיגול על ההזאות שבהיכל עייב.

אך לפי זה צריך עיון, דלדעת החינוך (מצוה קפד) גם בנכנס להיכל שלא לצורך עבודה אלא להשתחוות לוקה אלא שאינו חייב מיתה. ומבואר במנחת חינוך שם דגם בדעת הרמב"ם אין הכרע בזה, אלא דעת התוס' (מנחות כו: ד"ה להיכל) דמותר ליכנס להשתחוות עייש. ואם כן מה ראייה מכהן גדול ביום הכיפורים שנאמן לומר שפיגל, הא שאני התם, דאם משקר הוא מתחייב מלקות ועובר על לאו, ומנא לן דנאמן לומר פיגול בעבודת חוץ בחול, כאשר יתכן שרק לצעוריה מכיון, והרי אפילו רק כאשר יפסיד ממון אמרינן דנאמן, ומכל שכן כאשר עובר על לאו.

אמנם גם בלא זה צריך עיון, דהרי אם אומר שפיגל הקרבן, הוא צריך לשחוט קרבן אחר, ואם היה אמירתו שקר, הרי הוא מחלל יום הכיפורים

הכהן לא יהיה נאמן, דהכהן שווה אנפשיה חתיכה דאיסורא, ואי אפשר לעשות העבודה בלתי על ידו. [ובעמק המלך על הרמב"ם (ה' אישות ט-טז) כתב דלדברי הפני יהושע צריך עיון מה מקשה הגמרא דלמא דחזיניה בפישפש וכוי, דמכל מקום קשה היאך ליעבד היכא דאתרמי דלא שמענו ולא ראינו עיי"ש].

ה.

והנה דברי הפני יהושע דהראיה שהתורה האמינתו, דאם לא כן יצא תקלה, יש להבין איזה תקלה יהיה, דבשלמא למאן דאמר מפגלין בחצי מתיר, ואם פיגול בקבוצה ראשונה או שניה הוי פיגול, שפיר יש תקלה כשאומר ביציאתו מקודש קודם שזרק הקבוצה השלישית, שפיגול בראשונות, ואי אפשר לו להשלים הזריקה. אבל למאן דאמר דאין מפגלין בחצי מתיר, ולא הוי פיגול רק כאשר כל הזריקות היו במחשבת פיגול, אם כן לא נשאר לפניו לעשות מהעבודה, אלא שפיכת השיריים על המזבח והקמרת האימורים, ודברים אלו אינם מעכבים הכפרה, ובכהאי גוונא לא ישפכו השיריים ולא יקמירו האימורים, וכל העבודות כשרות. ולכאורה יש לומר דהסוגיא אולא למאן דאמר שיריים מעכבין (ובחים נב), ושפיר יש תקלה, כי לא יוכל לגמור שפיכת השיריים. אבל זה אינו, דמבואר בגמרא (שם טב) ובתוס' (שם טב. ד"ה כגון) דלמאן

יצא מכשול כשיאמר הכהן שפיגול, אינו תלוי במצות דכל אדם לא יהיה באהל מועד, ואין זה הסיבה להמכשול, דגם אם לא היה התורה אוסרת לכל אדם להכנס אם ירצה, מכל מקום אכתי מה נעשה כאשר נתרמי שנכנס יחידי, ולא היה שם אדם שראה שפיגול, או שהיה שם אדם אלא הכהן פיגול במחשבה או בדיבור בלחש, שלא הרגישו אחרים, והכהן אומר אחר שיוצא שפיגול את הקרבן, ושוויה אנפשיה חתיכה דאיסורא, מה יעשו בסיום שאר העבודות. ולפי דבריו עיקר ההכרח שיש להאמין להכהן, הוא ממה שאמרה תורה שיש פיגול בלחש, ושוב אמרה תורה דביום הכיפורים אין העבודות כשרות אלא בכהן גדול ולא באחר, וזה ההכרח שהתורה האמינתו, שאם לא נאמינו הוי מילתא דאתיא לידי תקלה.

והחילוק שיש בין פירושו של התוס' לפירושו של הפני יהושע הוא, דלדעת התוס' אם נמצא אופן אחד בכהן גדול ביום הכיפורים שנאמן על הפיגול, סגי בזה, כי אין אנו צריכין רק מציאות שיוכל להיות פיגול גם בקרבן יום הכיפורים. אבל לדעת הפני יהושע, שההכרח שהכהן גדול נאמן בפיגול דאם לא כן יצא תקלה, הרי דבר זה נוגע בכל יום הכיפורים מדי שנה בשנה, שצריך הכהן גדול להיות נאמן בפיגול, דאם לא כן יוכל לצאת תקלה, שלא נוכל לגמור עבודת יום הכיפורים אם

מזה קושיא על אביי דסבירא ליה שאינו נאמן אלא כל זמן שבידו).

1.

והנה במה שכתב הפני יהושע, דאם לא נאמין לכהן שפיגל יהיה

תקלה, שלא יוכלו לגמור עבודת יום הכיפורים, העיר בטיב גיטין בסוגיין, דלפי מה שכתוב ברמב"ם (הי פסולי המוקדשין ג-יח) כשם שהמזבח מקדש את הראוי לו [שאם עלו לא ירדו], כך כלי השרת מקדשין את הראוי להם, שהרי נאמר בכלים כל הנוגע בהם יקדש, וכשיגע לכלי שרת כל דבר הראוי לו מתקדש ואף על פי שנפסל ע"ש. ומבואר בלחם משנה שם דפסק כשיטת רבי יוסי (כריתות כד) דכלי שרת מקדשין את הפסול בתחלה ליקרב ע"ש. ואם כן אף אם נתפגל ונפסל, מכל מקום רשאי הכהן גדול לגמור ההזאות, כיון דהכלי שרת מקדשין ליקרב. [ומכל מקום בזה לא נפטרו מחיובם, כמו שכתב רש"י (ובחים פב) דאם עלו לא ירדו, ארצויי מיהא לא מרציי ע"ש]. ואם כן איך דייק מזה דהכהן נאמן, הא אף אי נימא דאינו נאמן, עם כל זה לא יהיה תקלה אם יאמר הכהן שפיגל, כיון דכלי שרת מקדש דם פסולין, ויכול לגמור ההזאות אף לפי דבריו שפיגל, ולא שייך שויה אנפשיה התיבה דאיסורא, כיון דאף לפי דבריו מותר לגמור ההזאות, ולא הוי תקלה.

ונראה דהנה במנחת חינוך (מצוה קמד אות ז) כתב מספר טהרת

דאמר שיריים מעכבין, אינו פיגול רק כאשר יפגל גם בהשיריים ע"ש. ואם כן לא נשאר רק הקטרת האימורים דאין מעכבין, ואם כן מה תקלה יוכל להתהוות אם לא נאמין לו שפיגל.

ואין לומר דיתכן שיהא תקלה לכולי עלמא, דהרי גם למאן דאמר אין מפגלין בחצי מתיר, מכל מקום הקרבן פסול, וכמבואר במשנה (ובחים לו) נתן כולן בתיקנן ואחת שלא בתיקנה, פסולה ואין בו כרת. ואם כן כשיאמר הכהן אחר שזרק קבוצה הראשונה, שפיגל בה, שוב אסור לו להמשיך בהזריקות שהרי הקרבן פסול, ושפיר יצא מזה תקלה, ועל כרחק דהתורה האמינתו, ומביאין קרבן אחר. דזה אינו, דמבואר בתוספות (שם מא: ד"ה ממאי) שפסול זה הוא רק מדרבנן משום גזירה ע"ש. ואם כן מן התורה אינו פיגול עד שגמר כל הזריקות, וגם אם שויה אנפשיה התיבה דאיסורא, אין זה נוגע עוד רק לשפיכת השיריים והקטרת האימורים.

והיוצא לנו מזה דהראיה מכהן גדול שהתורה האמינתו (לפי דרכו של הפני יהושע), אינו הכרח אלא למען דאמר מפגלין בחצי מתיר, דאז אם נימא דאין נאמנות לכהן גדול שפיגל, יצא מזה תקלה, שאין יכולין להמשיך שאר ההזאות. אבל למאן דאמר אין מפגלין בחצי מתיר, אין הכרח מכהן גדול ביום הכיפורים, לומר שהתורה האמינתו. (ואין

אך אי נימא דלא כשיטת התוספות, אלא דאם מפגל במקצת זריקות, גם למאן דאמר אין מפגלין בחצי מתיר, מכל מקום הקרבן פסול מן התורה. אם כן גם לדידה יהא תקלה כאשר אין הכהן נאמן, שלא יוכל לגמור העבודה, ולפי זה דברי הפני יהושע נכוחים לכולי עלמא.

ז.

ובאבני ציון (ח"א סימן מד) כתב להעיר עוד, דבקרבות של יום הכיפורים שנפסלו, אף שפסולו בקודש, מכל מקום אם עלו ירדו, וממילא אם יאמר כהן שפיגל, הגם שנתקדש הדם בכלי שרת אסור לו לגמור ההזאות. והוא על פי מה שכתב בכלי חמדה (פי אחרי אות ב) להקשות על כל קרבנות יום הכיפורים, איך צוותה התורה להקריב אותם, הא אינו ממשקה ישראל, מהמותר לישראל (פסחים מה). כיון דביום הכיפורים אסורין לאכילה. ותיירין דגזירת הכתוב הוא, דהרי מצותו בכך, שיש להקריב קרבנות אלו של יום כיפורים, אף על גב דלא הוי מן המותר לישראל. והרי זה דומה לחלב ודם שקריבין לגבוה אף דאסורין להדיוט, משום דמצותן בכך, והוא הדין בכל קרבנות יום הכיפורים. ולפי זה העלה דדוקא מה שהוא חובת היום גלי קרא דמצותן בכך, אבל שאר קרבנות אינן ראויין ביום הכיפורים מצד דינו מהמותר לישראל עיי"ש.

ולפי זה יש לומר, דהא דמצותו בכך שייך רק אם הקרבן כשר, אבל

הקודש (ובחים מג) דדין זה, דאם נתקדש הדם בכלי צריך לזרוק הדם, הוא רק בדמים הניתנין על המזבח, דהכלי מקדש, וגם בזריקה אויר המזבח מקדש (ובחים פז). על כן אפילו דם פסול יזרוק, אבל בדמים הניתנים בקדש הקדשים בין הבדים, או בהיכל על הפרוכת, דזורקן על הארץ, אם כן לא שייך אויר מקדש, אם כן תיכף כשמגיע חוץ לכלי באויר, הזריקה הוי ליה כירוד, וכירוד לא יעלה עיי"ש. וסיים עלה ודבריו נכונים ודברי פי חכם הן.

ואם כן אם פיגל הכהן בקודש הקדשים, אם נאמר שאינו נאמן שפיר יצא תקלה, כי לא יוכל להשלים שאר הזריקות דשויה אנפשיה חתיכה דאיסורא, שהגם שנתקדש הדם בכלי אסור לו לזרוק דמו בהיכל על הארץ. אך כל זה הוא רק אי סבירא לן דמפגלין בחצי מתיר, ולדברי הכהן נעשה פיגול בזריקתו בפנים. אבל אי סבירא לן דאין מפגלין בחצי מתיר, ולא הוי פיגול אלא כאשר גמר כל הזריקות (ואם פיגול רק במקצת זריקות מן התורה הוי כשר לגמרי). אם כן לא שייך תקלה כלל, דגם אם לא נאמין לו, והכהן שויה אנפשיה חתיכה דאיסורא, מותר לו לגמור שפיכת השיריים, דהא נתקדש הדם בכלי שרת, ויוכל ליתן הדמים על המזבח. ואם כן ההכרח של רבי יוחנן דהכהן נאמן הוא רק אי סבירא לן דמפגלין בחצי מתיר, דאז אם לא יהא נאמן יצא תקלה.

נזר וצ"ל, דלפי מה דפליגי רבי יוחנן וריש לקיש (חולין קג.) באכלו וחזרו והקיאו אם חייב עליו, דרבי יוחנן סבירא ליה דהנאת גרונו הוי אכילה, וריש לקיש סבירא דאינו חייב כי אם על הנאת מעיו. והנה ביום הכיפורים כבר כתבו הפוסקים כיון דבעי יתובי דעתא אינו חייב כי אם להנאת מעיו (עיין שו"ת חתם סופר או"ח סימן קכז). אמנם לענין שיחיה בגדר מותר לישראל, ברור הדבר כיון דמותר הנאת גרונו, דזה חשוב אכילה בכל מקום לרבי יוחנן, הוי בגדר מותר לישראל, ואם כן שפיר הוי כל קרבנות יום הכיפורים בגדר מותר לישראל, כיון דמותרין באכילת גרון, בזה חשוב אכילה, ורק לריש לקיש דסבירא ליה דאזלינן בתר הנאת מעיו, ליכא למימר משום דמותר הנאת גרונו חשיב אכילה.

גם יש לומר דתליא במחלוקת אי חצי שיעור אסור מן התורה (יומא עג.), דלמאן דאמר חצי שיעור מותר מן התורה, אם כן כזית מותר באכילה ביום הכיפורים, דשיעורו בכותבות, ושפיר הוי בגדר מותר לישראל. ואי מדרבנן אסור הן בהנאת גרונו לרבי יוחנן, והן בחצי שיעור, זה שוב איננו פוסל, דבאיסור דרבנן כללא הוא דכל שדבר אחר גרם לו אינו בגדר אסור לישראל (פסחים מה.) עכ"ד.

ומעתה ראייה זו מכהן גדול דנאמן ביום הכיפורים, דאם לא כן

בנפסל שאינה ראויה לקרבן יום הכיפורים, נהי דהפסול שאירע בהן הוי פסול שאם עלו לא ירדו, מכל מקום הא לא מרצו וצריך להביא קרבן אחר לחובת היום, ואם כן אותו קרבן לא הוי קרבן של יום הכיפורים כלל רק כקרבן נדבה, ושוב פסול גם משום דלא הוי מן המותר לישראל, ופסול זה הא אם עלו ירדו, על כן לא שייך בקרבנות יום הכיפורים הא דאם עלו לא ירדו. והכי נמי אין כלי שרת מקדש דם פסולין ליקרב בקרבנות יום הכיפורים כיון דאם עלו ירדו.

ומעתה שפיר מיושב קושיא הנ"ל, דאיך מוכח מכהן גדול ביום הכיפורים דנאמן, הא גם אם אינו נאמן לא יהיה תקלה אם יאמר הכהן שפיגל, כיון דכלי שרת מקדש דם פסולין ליקרב, יוכל לגמור ההזאות אף אם אמת כדבריו שפיגל, ולא שייך שויה אנפשיה חתיכה דאיסורא, כיון דאף לפי דבריו יוכל לגמור העבודה, ולא הוי תקלה, ומנא לן דנאמן. ולפי הנ"ל אתי שפיר, דבקרבנות יום הכיפורים אם עלו ירדו, ואם כדבריו שפיגל אינו יוכל לגמור ההזאות דלא הוי מן המותר לישראל, ושפיר יהיה תקלה, ועל כרחך דנאמן עכ"ד.

אמנם יש לומר לפי זה, דראייה זו מכהן גדול דנאמן, לאו לכולי עלמא הוא, ותליא בפלוגתא, דהנה בכלי חמדה שם כתב בשם הגה"ק בעל אבני

חייב מלקות משום כלאים, דלובש בגדי כהונה שלא בשעת עבודה, ואין לוקה ומשלם. ואין לומר דכיון דלבש בהיתר לעבוד עבודה אינו חייב מלקות דהוי לאו שאין בו מעשה, דהרי המושג כרבי יהודה אתיא דלא קנים שוגג אטו מזיד (עיין תוסי שם נג: ד"ה בדאורייתא), ורבי יהודה סבירא ליה לאו שאין בו מעשה לוקין עליו (מכות ד:). ונהי דלרבי יוחנן לא קשיא דיש לומר דמיירי בלא התראה, אבל לריש לקיש דסבירא ליה חייבי מלקות שוגגין פטורין מלשלם (כתובות לה:), קשיא ע"כ.

ויש לומר דהנה ברמב"ם (הי כלאים י-לב) כתב, כהנים שלבשו בגדי כהונה שלא בשעת עבודה אפילו במקדש לוקין, מפני האבנט שהוא כלאים, ולא הותרו בו אלא בשעת עבודה, שהיא מצות עשה כציצית ע"כ. והראב"ד שם חולק דאפילו שלא בשעת עבודה מותר ע"ש. ובשאגת אריה (סימן לז) כתב לבאר טעמו, דאמרינן הואיל ואשתרי בגדי כהונה בשעת עבודה, אשתרי נמי שלא בשעת עבודה ע"ש.

אמנם בשו"ת בשמים ראש החדשות (סימן טו) כתב, דכל זה שייך לומר רק אם בעצם יש איסור כלאים בכגדי כהונה, והותרה בשעת העבודה, אז יש לומר הואיל ואשתרי אשתרי. אבל אי נימא דבגדי כהונה בשעת עבודה אין בזה איסורא דכלאים כלל, לא

יצא תקלה כשיאמר שפיגל, שאי אפשר לו לגמור הזאותיו, אין זה רק אי נימא דחייב אכילה הוא בהנאת מעיו, וגם חצי שיעור אסור מן התורה, דאז לא הוי הקרבן מותר לישראל כנייל, ואם כן אם עלו ירדו, וגם כאשר נתקדש הדם בכלי שרת אי אפשר להקריבו, כיון דיש לו פסול ממקום אחר, דלא הוי ממשקה ישראל, ועל כרחך דהכהן נאמן כשפיגל, ואין מקום לתקלה. אבל למאן דאמר דחייב אכילה הוא בהנאת גרונו, או למאן דאמר חצי שיעור מותר מן התורה, שפיר הוי הקרבן מהמותר לישראל, כיון דמן התורה יוכל לאכול בהנאת גרונו ולחזור ולהקיא, וגם יכול לאכול ממנו חצי שיעור, ואם כן אם עלו לא ירדו. וכיון דנתקדש הדם בכלי שרת מותר לגמור ההזאות גם לפי דבריו שפיגל, וגם אם לא נאמין לו, לא יצא מזה שום מכשול ותקלה, ואין ראייה משם דעד אחד נאמן לומר שפיגל.

ח.

במשנה (גיטין נד:) הכהנים שפגלו במקדש מזידין חייבין ע"כ. המפרשים הקשו מדוע נקטה המשנה דין זה בכהנים, והרי שחיטה כשרה בור, ושייך גם שישאל יפגל הקרבן בשחיטה [ועיין בחידושי חתם סופר וברשי"ש].

ונראה דהנה בשו"ת בית יצחק (יו"ד סימן י"ג אות ד) כתב, שמעתי מקשים דלמה הכהן חייב לשלם, והרי

אמרינן גם בהנאת גופו בהדי מצוה דלאו ליהנות ניתנו ע"ש. והגם דהוי פסיק רישא דאסור בכל מקום, הרי באיסור הנאה מותר פסיק רישא כמבואר ברי"ן (חולין בסוגיא דריחא מילתא) ע"ש. וכן מבואר סברא זו גם בשו"ת קול אריה (סימן ד').

והיוצא לנו מזה דלרבי יהודה דדבר שאין מתכוין אסור, גם הנאת הגוף בהדי מצוה אסור, ובעצם איכא איסור הנאה של כלאים בבגדי כהונה, אלא דהתורה התירה בשעת עבודה, וממילא אמרינן הואיל ואשתרי אשתרי נמי שלא בשעת עבודה. ומעתה כיון דמשנה זו אליבא דרבי יהודה קאי דלא קנים שוגג אטו מזיד, ולכן שפיר כהנים שפגלו במקדש מזידין חייבין, ואין להקשות דהא חייב משום כלאים, וחייבי מלקות פטורין, דלדידה אין כאן חיוב משום כלאים שלא בשעת עבודה דהואיל ואשתרי אשתרי.

ולפי זה מיושב שפיר מה שהשמיענו, כהנים שפגלו מזידין חייבים, הרי דין זה שייך גם בזר ששחט, דרבנותא קא משמע לן, דזר ששחט הרי אינו לובש בגדי כהונה, ופשיטא שהוא חייב, אלא גם כהנים שפגלו, שהיה עליהם אז בגדי כהונה, והוי אמינא דאין חייבי מלקות משלמין, ויהיו פטורים כשפגלו, וקא משמע לן דמזידין חייבין, דלרבי יהודה לשיטתו דדבר שאין מתכוין אסור, גם

שייך לומר הואיל ואשתרי בשעת עבודה, דלא אשתרי כלל, אלא מעיקרא אין בו איסור. ואם כן לפי דברי הרשב"א (נדרים טו:) דמצות לאו ליהנות ניתנו, וגם הנאת הגוף בהדי מצוה מותר ע"ש. אם כן כיון דאיסור כלאים הוא רק בנהנה, ממילא אין שום איסור בלבישת בגדי כהונה בשעת עבודה כיון דמצות לאו ליהנות ניתנו. וכיון שכן הוא, לא שייך הואיל ואשתרי בשעת עבודה אשתרי נמי שלא בשעת עבודה, דבשעת עבודה ליכא שום איסור, דאין כאן הנאה, ושלא בשעת עבודה מתחלת האיסור דכלאים.

והנה דעת הר"ן (נדרים שם) דהנאת הגוף בהדי מצוה אסור, אף על גב דמצות לאו ליהנות ניתנו, היינו רק דהנאת המצוה אין בה איסור, אבל הנאת הגוף בהדי המצוה אסור ע"ש. ואם כן בגדי כהונה דאיכא גם הנאת הגוף, יש בעצם איסורא דכלאים, אלא אשתרי במקום העבודה, ושבו שייך לומר הואיל ואשתרי אשתרי.

ובשו"ת חסד לאברהם (או"ח סימן נ"ז) כתב, דהנאת הגוף בהדי מצוה אי שרי, תליא בפלוגתא אי דבר שאין מתכוין מותר או אסור. דלמאן דאמר דבר שאין מתכוין אסור, אמרינן דנהי דהוא למצוה מכיון ואינו מתכוין להנאתו, מכל מקום אסור. ולמאן דאמר דבר שאין מתכוין מותר, על כן כיון דאיהו למצוה מתכוין ולא להנאת גופו

לשלם מן התורה בפיגול בין שוגג ובין מזיד דשמיה היוק, אלא דבשוגג פמרוהו רבנן מפני תיקון העולם עייש. ואם כן הכהן גדול כשאומר שפיגל ביום הכיפורים, מן התורה חייב לשלם הן שפיגל בשוגג והן שפיגל במזיד.

וביון שמחוייב לשלם, ודאי נאמן לכולי עלמא אפילו אינו בידו, כדאמר לקמן (שם) בההוא דאתי לקמיה דרב אבהו, אמר ליה ספר תורה שכתבתי לפלוני, גוילין שלו לא עבדתים לשמן, אמר לו מתוך שאתה נאמן להפסיד שכרך אתה נאמן להפסיד ספר תורה עייש. הרי דכאשר מפסיד בדיבורו ממון, לכולי עלמא נאמן. והכי נמי בכהן גדול שפיגל, כיון שמחוייב לשלם מדאורייתא, ודאי נאמן אפילו אינו בידו. ואיך מוכיח שם דבכל ענין נאמן עד אחד, והאומר שטימא טהרות חבירו נאמן, דלמא רק כאן, כיון שחייב עצמו בתשלומין עייכ.

וביתר ביאור, דבראביין (סימן צב) ביאר ראיית הגמרא מהכהן הגדול שנאמן שפיגל, דלא קאי על הפר של הכהן הגדול שנאמן לומר שפיגל, דהתם ודאי נאמן, דהפר בא משלו ומפסיד הפר, ובכהאי גוונא לכולי עלמא נאמן, אלא ראיית הגמרא הוא מהשעיר של יום הכיפורים דלא הוי מהכהן גדול אלא משל ציבור, וגם שם נאמן עייש. אך לפי מה שנתבאר הא גם בשעיר מפסיד הכהן גדול, דהא צריך לשלם להקדש.

הנאת הגוף בהדי מצוה אסור, ובגדי כהונה לעבודה יש בה איסור כלאים אלא שהתורה התירה, וכיון דאשתרי לצורך אשתרי נמי שלא לצורך.

מ.

דהנה בשו"ת חזון נחום (קונטרס דברתי בחזון פרפר כג) הביא קושיא בשם מרן מוהרי"ד מבעלזא זי"ע, דמה משני דלמא דחזוניה בפישפש, דהרי אכתי יש להוכיח מאוחל מועד שבמשכן במדבר, דלכל הפירושים שפירשו רש"י (כאן ד"ה דלמא) ותוס' (כאן, ובכחים נה: ד"ה שני) על הפישפש, לא היה זה באהל מועד שבמדבר, וגם שם כתיב כל אדם לא יהיה באהל מועד, ועל כרחק דאם אמר הכהן פיגול נאמן בדיבורו, דעד אחד נאמן באיסורין עייכ. [ועיין בשו"ת אבני ציון ח"ב סימן די שכתב, דבימי חרפו היה לו קונטרס, ובתוכו יותר מחמישים אופנים על קושיא זו].

ונראה ליישב דהנה בפני יהושע (גיטין נג) הקשה על הא דיליף דעד אחד נאמן מכהן גדול ביום הכיפורים, דכי אמר פיגול נאמן, והא מבואר במשנה כאן, דכהנים שפיגלו במקדש מזידין חייבין לשלם, שוגגין פטורין. ומבואר בגמרא דלמאן דאמר היזק שאינו ניכר לאו שמיה היוק, מן הדין פטורין מלשלם, אלא מפני תיקון העולם חייבו לשלם במזידין, אבל לדעת חזקיה דהיזק שאינו ניכר שמיה היוק, מחוייב

ונראה הדנה בשיטה מקובצת (כבא קמא ה.) הקשה דאיך אמרו הכהנים שפיגלו חייבין לשלם, הא המפגל בקדשים עובר בלאו, ואין אדם לוקה ומשלם, דקם ליה בדרבה מיניה. ותירץ דלאו זה הוי לאו שאין בו מעשה, דהמחשבה אין בה מעשה, ולא שאין בו מעשה אין לוקין עליו ע"כ. ומקורו הוא מגמרא מפורשת (ובחים כט:) אמר רבי ינאי מנין למחשב בקדשים שהוא לוקה, תלמוד לומר לא יחשב (ויקרא ז-ח). אמר ליה רב אשי לרב מרי לאו שאין בו מעשה הוא, וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו. אמר ליה רבי יהודה היא, דאמר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו ע"כ. ומבואר מזה דלאו דמחשבת פיגול נחשב כלאו שאין בו מעשה, וכיון דאין לוקין עליו, שפיר אמרו דכהנים שפיגלו מזידין חייבין לשלם.

אמנם בשיטה מקובצת (כבא מציעא מג:) בשם התוספות שאנן הקשה על הא דאמרינן שם דפיגול הוי לאו שאין בו מעשה, הלא אמרינן (תמורה ג:) דאמר רבי יוחנן לא תיתני מימר, דבדיבוריה עושה מעשה, וכן חסמה בקול חשיב מעשה, ומעמא משום דבדיבוריה מתעביד מעשה, אם כן גם פיגול הוי לאו שיש בו מעשה, דבדיבוריה עושה מעשה, שנפסל הקרבן על ידי דיבורו. וסיים, דאי נימא דפיגול אין צריך דיבור אלא מחשבה בלב ניהא, דרק עקימת שפתים נחשבה למעשה, ולא מחשבה, אף על גב

דמתעביד מיניה מעשה ע"כ. וכן מבואר בפני יהושע (גיטין נד: ד"ה דכי).

ובשו"ת נודע ביהודה (מהדו"ת יו"ד סימן קסח) כתב, דיש לומר דסוגיא זו (ובחים) דפיגול הוי לאו שאין בו מעשה, חולק על רבי יוחנן, ומסבירא ליה דאף היבא דבדיבורו עושה מעשה הוי לאו שאין בו מעשה. וכתב דמהאי טעמא פסק הרמב"ם (הי תמורה א-א) דתמורה הוי לאו שאין בו מעשה, והקשה הלחם משנה שם אמאי לא חש לדברי רבי יוחנן דבדיבורו עשה מעשה, ולהני"ל אתי שפיר דמסבירא ליה דרב אשי בסוגיא זו חולק על רבי יוחנן, ופסק הרמב"ם כרב אשי ע"ש.

על כל פנים היוצא לנו מזה, דמשנתנו דכהנים שפיגלו חייבים לשלם, ולא אמרינן אין לוקה ומשלם, הוא משום דמשנה זו סוברת דפיגול הוי לאו שאין בו מעשה אף על גב דעל ידו מתעביד מעשה, ואין עליו מלקות, ולכן חייבים לשלם. והטעם בזה יש לומר בתרי אנפי, חדא דמסבירא ליה דפיגול סגי במחשבה, ואין צריכין לעקימת שפתים, שנית, דגם אם פיגול צריכה דיבור, לא מסבירא ליה להתנא סברא זו דכיון דמתעביד ביה מעשה נחשבת כמעשה. (ולפי זה סתם משנה של כהנים שפיגלו, הוי גם כן סיעתא להרמב"ם דתמורה הוי לאו שאין בו מעשה).

וממילא יתיישב בזה הראיה מהכהן גדול ביום הכיפורים דנאמן,

תורה לא נהגו רק בארץ ישראל (ועיין כלי חמדה פי דברים אות כי שהאריך בדבריו). ואם כן כיון דקרא דכדי רשעתו נאמר רק במשנה תורה, הרי במדבר לא אמרו קם ליה בדרכה מיניה אלא במיתה וממון, אבל לא במלקות וממון. ואם כן כהן שפיגל בזמן המדבר היה לוקה ומשלם. וכיון שהיה מפסיד בדיבורו ממנו שפיר היה נאמן הכהן לומר שפיגל, מתוך שנאמן להפסיד ממנו, ולכן גם אם לא היו רואים במשכן שפיגל כיון שלא היה פישפש, היה נאמן בדיבורו כיון שצריך לשלם את הקרבן שפיגל שפיר נאמן. אבל בבית המקדש, שבכניסת הארץ נתחדשה הלכה דאין לוקה ומשלם, וכהן שפיגל לוקה ואינו משלם, ואף על פי כן נאמן לומר שפיגל, שפיר יש ראייה דנאמן בדיבורו לבד.

וכיון דכל הראייה הוי רק מלאחר שנכנסו לארץ, שפיר דחי, דלמא דחזיניה בפישפש, ואין אנו סומכין על דבריו, דאינו נאמן. ואם כי אחר שנכנסו לארץ ישראל היה המקדש מתחלה בשילה, כבר כתבו האחרונים דשם היה בית אבנים (ובחים קיב), והיה גם שם פישפש. ובנוב וגבעון מבואר בתוסי (ובחים קיז) בהג"ח, דלא היו מקריבין פר ושעיר ביום הכיפורים ע"ש. ואם כן מכהן גדול ביום הכיפורים במשכן אין ראייה, דכיון דמשלם היה נאמן, ובנוב וגבעון לא הקריבו ביום הכיפורים, ובשילה ובבית עולמים היו רואים על ידי הפישפש.

דהא יש לומר דשאני התם דמפסיד בדיבורו ממון, שצריך לשלם הקרבן, ולכן נאמן. דזה אינו, דראייה זו רבי יוחנן מיייתי לה, והוא סבירא ליה דהיכא דבדיבורו עשה מעשה הוי כלאו שיש בו מעשה ולוקה, ואם כן לדידיה המפגל במזיד אין צריך לשלם, דאין לוקה ומשלם, ואף על פי כן הכהן גדול נאמן לומר שפיגל, אף על פי שאינו משלם, ושפיר הוי ראייה דעד אחד נאמן לאוסרו.

ובזה נבוא ליישב גם קושיית מרן מבעלזא זי"ע, דהנה הא דאמרינן קם ליה בדרכה מיניה, איתא במשנה (כתובות לו) דילפינן כל המתחייב בנפשו אין משלם ממון, שנאמר (שמות כא-כב) ואם לא יהיה אסון ענוש יענש [הא אם יהיה אסון לא יענש]. ופריך בגמרא (שם לו) והא מהכא נפקא מהתם נפקא, כדי רשעתו (דברים כה-ב), משום רשעה אחת אתה מחייבו, ואי אתה מחייבו משום שתי רשעיות. ומשני חדא במיתה וממון וחדא במלקות וממון. וצריכא, דאי אשמעינן מיתה וממון משום דאיכא איבוד נשמה [יש כאן עונש חמור ודיו בכך אם ענשתו לאבד נשמה ליהרג], אבל מלקות וממון דליכא איבוד נשמה אימא לא [אין זה עונש יתירה וליעבד ביה תרתין] ע"ש. ואם כן דין זה דאין לוקה ומשלם נתגלתה רק במשנה תורה.

והנה הרמב"ן (בפתיחת ספר דברים) כתב דמצות שנאמרו במשנה

י.

מאהל מועד שבמדבר אינו הכרח שעד אחד נאמן, דאז כהן גדול שפיגל ביום הכיפורים היה חייב לשלם, ולכן כיון דאפסיד אנפשיה נאמן. ואין ראייה דנאמן אלא מיום הכיפורים במקדש, שכשנכנסו לארץ ישראל גילתה תורה דחייבי מלקיות שוגגין פטורין מלשלם, וכהן גדול שפיגל אין צריך לשלם, ואף על פי כן נאמן. וכיון דכל עיקר ראיית הש"ס הוא מבית המקדש, על זה משני שפיר דחזי בפישפש, ואין אנו סומכין על דיבורו.

יא.

והנה קושיית מרן מבעלזא זי"ע, לפי מה שפירשו בתוספות כאן בסוגיין, מעיקרא ליתא, דהתוספות (דיה דכי) כתבו, ואין לתמוה מנא ליה דמהימן (דלמא כהן גדול ביום הכיפורים שאומר שפיגל הקרבן באמת לא נאמן), דפשימא דבכל הקרבנות שייך פיגול בכל ארבע עבודות עי"כ. והיינו שהיה פשוט להגמרא, דכיון דנאמר פרשת פיגול בקרבנות, צריכין למצוא מציאות כזה בכל סוגי הקרבנות בכל ארבע העבודות שבהן. ואם הכהן גדול אינו נאמן, נמצא שאין שייך פיגול בעבודות פנים ביום הכיפורים, ולא קאי פרשת פיגול על קרבנות יום הכיפורים, דלא שייך בהו, וזה אי אפשר לומר, משום דצריך להיות קיימת אפשרות של פיגול בכל סוגי הקרבנות, בכל הארבע העבודות שלו שבהן אפשר לפגל. ולפי זה אין צריך להיות אפשרות של פיגול

עוד יש ליישב קושיית מרן מבעלזא זי"ע על דרך הנ"ל באופן אחר, דלכאורה תקשה מה מיייתי ראייה מכהן גדול דנאמן בפיגל ביום הכיפורים, הא שאני התם דחייב לשלם ממון ולכן נאמן. וצריכין לומר דסבירא ליה דפטור מלשלם, דאין לוקה ומשלם, ואף על פי כן נאמן וכנ"ל. אך אכתי תקשה הא בפועל אין הכהן לוקה, דגם אם התרו בו קודם כניסתו, הרי אין עדות שפיגל, כי כל אדם לא יכנס לאהל מועד, וכיון דלא מלקינן ליה, הרי מתחייב בתשלומין, דאין אתה מחייבו אלא משום רשעה אחת דממון. וצריכין לומר דסבירא ליה לרבי יוסי בר ביסנא כריש לקיש (כתובות לה). דחייבי מלקות שוגגין גם כן פטורין, כיון דאילו אתרו ביה פטור, גם כי לא אתרו ביה נמי פטור עיי"ש. ואם כן הכהנים המפגלים פטורים מלשלם, גם אם במציאות אין לוקין אותם.

אמנם דבר זה דחייבי מלקיות שוגגין גם כן פטורים, אמרינן שם דהוא מטעם, דכפירוש ריבתה תורה חייבי מלקות כחייבי מיתות דפטורין מלשלם, דאתיא רשע רשע [נאמר בחייבי מיתות אשר הוא רשע למות (במדבר לד-לא), ונאמר בחייבי מלקיות (דברים כה-ב) והיה אם כן הכות הרשע] עיי"ש. וכיון דגזירה שוה זו נלמד ממשנה תורה, אם כן בזמן המדבר היו חייבי מלקיות שוגגין חייבין לשלם. ואם כן

הכהן שהיה בפנים היה ממשש באפלה, ואם כן מה היה מועיל אז הפישפש לראות שהכהן מפגל בשעת עבודה, הא לא היו יכולין לראות. [ומשמע מהירושלמי הלז שהלול לא היה מביא אורה בפנים, שהרי היה מגשש באפלה]. ועל כרחק צריכין לומר דכיון דיש זמנים שהיו יכולים לברר במקדש אם פיגל, והיינו בזמן שלא ניטל הארון, די לנו בזה, כי הוצרך הכתוב לכתוב דין פיגול גם על קרבן יום הכיפורים, באופנים שיוכלו לראות אם הכהן פיגל.

אך הקושיא תסובב לפי דרכו של הפני יהושע, שההכרח שהכהן נאמן כדיבורו, הוא משום דאם לא כן יצא תקלה לישראל, כשיאמר הכהן שפיגל ואי אפשר לו לגמור העבודה, והתורה לא תצוה מצוה שיוכל לבוא לידו תקלה. ולפי זה צריכין אנו למציאות של נאמנות הכהן בכל שנה ושנה בעבודת יום הכיפורים, שלא יצא תקלה. ולכן שפיר תקשה דמה נימא בעבודת יום הכיפורים במשכן, שלא היה שם פישפש, ועל כרחק דסמיכין על נאמנותו.

בקרבת יום הכיפורים בכל שנה ושנה, אלא כיון שיש אפשרות של פיגול בסוג קרבן זה, אפילו רק לעתים רחוקות, כתבה עליה התורה דיני פיגול, ומה יעשה בה. ואם כן יש לומר דבאמת במשכן לא היה נאמן הכהן כדיבורו שפיגל, וכתבה התורה דין פיגול ביום הכיפורים שנוגע בבית אשר יבחר הי לשכן שמו שם, שם יהיה פישפש, ויוכל להתברר שפיגל בקרבן, גם בלי דיבורו.

ובזה יתיישב מה שיש להקשות עוד, דלכאורה לא רק מהמשכן שבמדבר קשיא, שלא היה שם פישפש, אלא גם מבית העולמים שהיה בה פישפש גם כן תקשה, דמבואר בירושלמי (יומא ה-ג) דעד שלא ניטל הארון היה הכהן נכנס ויוצא לפני ולפנים לאורו של ארון, שהיה מאיר בכל בית קודש הקדשים [לאור השכינה שהיתה שרויה על הארון, אי נמי הזהב מבהיק ומאיר. קרבן העדה]. משניטל הארון היה מגשש ונכנס מגשש ויוצא [ממשש באפלה] ע"כ. הרי לנו שמשניטל הארון היה שם מקום אפל, אשר גם

* * *

דרוש לשבת שובה

לשון זה אלל משה כל הארבעים שנה, ש'משה ילך' לדבר, אלל כל העם היו מתכנסים לשמוע מפיו, והם הלכו אל

וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל (ל-א-6). ויש להצין להיכן הלך משה, שלא מנינו

(תורת משה ר"פ מטות קלד.), די"ט ענין לשמוע הדברים מפי החכם עצמו, והטעם, כי הדורש ומוכיח לכבוד שמים אז השכינה מדברת מתוך גרונו, וזה אי אפשר לו לקבל כאשר ישמע רק מפי השומע ע"ש. וציאור הדברים הוא, כי כמה פעמים קיצת התרשלות האדם בעבודת ה', אינו מנד חסרון ידיעתו חשיבות העבודה, אשר אנחנו לא נדע מה נעבוד את ה'. אלא כולנו חכמים כולנו נבונים, הוא יודע הכל, ומכיר צאמת חשיבות עבודת ה', אך עם כל זה איך צו האומץ להוציא הדברים מן הכח אל הפועל. חומר הגוף ותאות הבלי עולם הזה סובבים אותו, שחקר לו כחות הנפש לעמוד בקשרי המלחמה, כמו שאמר הכתוב (ישעיה ו-י) השמן לב העם הזה, לבו סגור, ואין הדברים נכנסים ללבו לעוררו. הוא לומד מה שצריך לעשות, אבל תורתו הוא משפה ולחץ, שאין הדברים נכנסים בתוך תוכו לעשות בו רושם. וגם בני תורה וחסידים ואנשי מעשה צריכין חזוק תמיד שלא יתרשלו בעבודת קונם, וכמאמרם (ברכות לב:) ארבעה צריכין חזוק, תורה ומעשים טובים תפלה ודרך ארץ ע"ש.

ו**צ"ב**ן היו נוסעים לצדיקי אמת, שכל דצריהם הם כגחלי אש, והדיבורים היוצאים מלצם הטהור, יש להם הכח לחזור ולפתוח את הלב, שיכנסו הדברים לתוכו, להתעורר

משה, ולמה כאן נאמר וילך משה. ובמדרש תנחומא (א) אין וילך אלא לשון תוכחה שנאמר (תהלים מו-ט) לכו חזו מפעלות ה' ע"כ. וגם זה יש להבין למה נמסרה תוכחה בלשון של הליכה, ולא בלשון שמיעה.

ו**צ"ר**אה דהנה מנהג ישראל תורה לדרוש בשבת שובה דברי תוכחה, ולכאורה יש להבין מהו התועלת בזה, דבשלמא אם מדברים לעמי הארץ, שאינם יודעים דרכי עבודת ה', צודאי מנזה רבה להודיעם תורת ה' ומצותיו. אבל כהיום שמדברים לפני ציבור בני תורה, אשר כמעט לא יתחדש להם בשמיעתם שום דבר שלא ידעו מקודם, ולכל היותר ישמעו ציאור חדש בפסוק או במדרש, שמלבישים בהם הדברי מוסר, מהו התועלת בזה. ואף על פי כן אנו יודעים, כי צימי קדם היו חסידים ואנשי מעשה מתנודדים בטלטול בדרך כמה ימים, כדי לשמוע דבר תורה מרבותיהם, ועלתה להם זאת כמעט במסירות נפש, וטעמא בעי. ועוד גם זאת, הלא בשעה זו יוכל ללמוד עצמו ספרי מוסר או להמשיך בשיעורי תורה שלו, ואחר כך ישאל מחבירו, מה היה התמצית של הדרשה, וירויה לדעת את שניהם.

אמונם כבר הזכרתי כמה פעמים דברי מרן החתם סופר ז"ע,

הזדמנות לשמוע דבר ה', יטה אזנו לשמוע.

ואם כי לא כדורות הראשונות המה האחרונות, שזדיקי אמת הלכו למנוחות, וכמעט שאין לנו אפילו מי שיהא דומה להם במקצת, מכל מקום לימדו לנו חז"ל (ראש השנה כה:): שאפילו קל שבקלים ונתמנה פרנס על הציבור, הרי הוא כאביר שבאבירים, ואין לך אלא שופט שצימך ע"ש. ואתפטרותא דמשה בכל דרא ודרא במי שנתמנה על הציבור. ואולי זה נרמז במאמרם (סס) יפתח בדורו כשמואל בדורו, שכל דור מי שנתמנה מן השמים לפתוח לבבות ישראל להרהורי תשובה ולעבודת ה', ניתן לו הארה מן השמים, כמו שמואל בדורו. ובזכות הציבור הבאים לשמוע, הקב"ה שולח הדיבורים לפיו של הדורש, שיהיו הדיבורים יולאים מן הלצ ונכנסים אל הלצ, ויהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי.

*

דוד המלך אומר (תהלים פ-ג), לפני אפרים ובנימין ומנשה עוררה את גבורתך ולכה לי שועתה לנו. ויש להבין הלא כל י"ב שבטי י-ה הם מנפים לתשועת ה', ולהתעורר עלינו גבורתו ית"ש, ולמה פירט רק אפרים ובנימין ומנשה.

לעבודת ה', כי הדברים היו יולאים מן הלצ ונכנסים אל הלצ. ואין תכלית השמיעה כדי להודע דברים מה שלא היה יודע, אלא תכליתו שינקבו חדרי לבבו שיכנסו הדברים בהם ויעשו רושם לטובה, ולקבל אומץ וחיוזוק להמשיך בעבודתו בקודש. וזהו עומק המכוון שהשכינה מדברת מתוך גרונו של המוכיח לשם שמים, אשר אצל השכינה נאמר (ישעיה נה-יא) כן יהיה דברי אשר יאמר מפי לא ישוב אלי ריקם, כי אם עשה אשר חפצתי והלליח אשר שלחתי. וכח זה נמצא בפי הדורש לשם שמים, שהדיבורים ילחיו לעשות רושם לטובה.

וזדהו שרמזו אין וילך אלא לשון תוכחה, כי אם רוצין שהתוכחה יעשה לטובה אות, לא די בזה שילמוד אותם צביתו בספר, או להודע מחצירו מה דיברו, אלא יש להשתדל לילך ולשמוע בעצמו, כי המוכיח את חצירו לשם שמים זוכה לחלקו של הקב"ה (תמיד כח.), היינו שהשכינה מדברת מתוך גרונו, שנאמר לכו חזו מפעלות אלקים, הדיבורים אינם של המוכיח אלא הם מפעלות אלקים, ולכן יש להשתדל ללכת לשמוע את דבר ה', כי רק אותם הבאים בעצמם לשמוע, להם יגיע התועלת הנרצה מהדברי תוכחה. ואין זה נוגע רק להדרשות של שבת שובה ושבת הגדול, אלא בכל פעם שצא לפניו

והנה משה רבינו מת בשבת (מוספות מנחות ל. ד"ה מאן), ואיך דיבר אז פרשה זו אל כל ישראל, ויריבין לומר שלא היה ציין לפון למערב שיעור תחום שבת, וכן אותן שהיו צדדים צאו למערב, ומשה הלך ממחנה לוי למערב עד סוף תחומו, וככה דיבר אל כל ישראל יחד. ושפיר אמר וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל, שהוצרך לכת מאהלו כדי שיוכל לדבר אל כל ישראל, ודפח"ח.

אמנם אכתי נריך ביאור, דהא מצואר צילקוט (ר"פ ויקהל תח) ויקהל משה את כל עדת ישראל (שמות לה-א), אמר הקב"ה למשה עשה לך קהלות ודרוש לפנייהם צרבים, כדי שילמדו ממך דורות הבאים להקהיל קהלות בכל שבת ושבת וכו' ע"ש. וכיון שהחונים במערב לא היו יכולים לבוא לשמוע, שהיה אהלו של משה חוץ לתחומן, אם כן הוצרך משה בכל שבת לילך מציתו לצד מערב להקהיל קהלות, ואם כן למה נאמר רק כעת וילך משה, דלכאורה בכל שבת היה כן. [והיינו לרבי עקיבא דסבירא ליה תחומין אלפים אמה דאורייתא (סוטה כו:), ועדיין לא תיקנו עירובין, (עיין בשו"ת לחם שלמה י"ד סימן ט' אות ח"ו)].

והנה לכיון דשכינה היתה מדברת מתוך גרונו של משה, וקול ה' צבא (תהלים כט-ד), היה נשמע

והנה להנה הרמזין פירש, וילך משה, שהלך ממחנה לוי אל מחנה ישראל לכבדם, כמי שירצה להפטר מחזירו וצא ליטול רשות ממנו ע"כ. אמנם צפנים יפות (ריש פרשתנו) כתב בזה דבר נפלא (והכפיל דבריו בפרשת האזינו על הפסוק ויצא משה, ומן החם סופר ז"ע הביאו במאמר האחרון שכתב לפני פטירתו, בחורת משה בפרשתנו קמה.). והוא, כי הכתוב אומר (במדבר ב-ב) איש על דגלו צאותות לבית אבותם יחנו בני ישראל, מנגד סביב לאהל מועד יחנו. ופירש רש"י מנגד, מרחוק מיל, כמו שנאמר (יהושע ג-ד) אך רחוק יהיה צניכס וצינו כאלפים אמה, שיוכלו לבוא בשבת (במדבר ב-ט) ע"ש.

ולפי זה אותן שהיו חונים במערב, היה צנייהם אלפים אמה עד המשכן והיו מתפללים במערב. ואותן שבצפון היה להם אלפים אמה עד צפון המשכן, והיו מתפללים בצפון ומשתחוים לדרום, וכן אותן שבדרום, כמו דקיימא לן שכל מדינה משתחוה נגד בית קדשי קדשים. ואם כן בשבת לא היו יכולים כל ישראל להתאסף ביחד אלל משה, כי משה היה במחנה לוי, במזרחו של הארון והמשכן, יתר מתחום שבת מהחונים במערב, והרי אמרו חז"ל (עירובין סא.) ולמודד שאמרו, אפילו כלה מדתו צאמצע הבית אין לו אלא אותו חצי הבית ע"ש.

קולו של משה בכל המחנה כאשר לימד תורת ה' באהל, והיה כל אחד שומע במקומו, ולא הוצרכו להתכנס לאהל של משה. וזה דוגמת מה שמצינו (ירושלמי פסחים ה-ה) שהיה קולו של משה נשמע ארבעים פרסאות בכל ארץ מצרים כאשר נזה להם על שחיטת הפסח בשלש כתות ע"ש. ואיתא במדרש ילמדנו (ריש פרשת דברים) דבמשנה תורה הלך קולו של משה רק י"ב מיל ולא יותר כדי שלא ישמעו האומות התוכחה ע"ש. ואם כן שפיר לימד משה תורת ה' לכל ישראל גם בשצמות. כי החונים לצפון ולדרום ולמזרח היו בתוך תחומו ויכלו לבוא לבית מדרשו של משה, והחונים במערב, שהיה צתיהם יותר מתחום שבת, היו שומעין את קולו של משה עד אהליהם.

אמנם בשבת האחרונה לחיי משה, אשר אין שלטון ציוס המות (קהלת ח-ח), ונסתמו ממנו 'מסורות' ומעיינות החכמה (רש"י לא-ב). יתכן שניטלה ממנו מדריגה זו שתהא השכינה מדצרת מתוך גרונו, באופן כזה שקולו יהא נשמע בכל המחנה, שיוכל למסור הדברים לכולם, וכיון שהחונים במערב לא יכלו לבוא לפניו, על כן 'וילך משה', הוצרך אז ללכת לסוף תחומו למערב, ושם התקבצו כולם, וידבר אליהם את הדברים האלה.

*

עוד יש לומר בטעמא שציומו האחרון הלך ממחנה ליה עד סמוך לאהליהם של החונים במערב לדבר עמהם, דאיתא בגמרא (עירובין יג:): אמר רבי האי דמחדדנא מחצראי, דחזייתה לרבי מאיר מאחוריה, ואילו חזייתה מקמיה הוה מחדדנא טפי, דכתיב (ישעיה ל-ב) והיו עיניך רואות את מוריך ע"כ. הרי לנו כי יש ענין גדול לראות פני הרב בשעה שמלמד לאחרים, שמתעלה התלמיד אז יותר בלימודו. ומבואר במדבר קדמות (ג-ט) בשם האר"י ז"ל שכאשר יתקשה לדברי תורה יצייר צורת רבו, וטוב לו להציין הענין ע"כ. (וכן מבואר באגרא דפרקא אות י"ג ואות פ"ו), ועל אחת כמה וכמה כשרואה צורת רבו בפועל. ומכל שכן במשה רבינו אשר קרן עור פניו מגודל דקתו. ואם כן החונים במערב, שלא יכלו לבוא לפני משה בשצמות וימים טושים, ולראות צורת רבם צעת לימודו עמהם, היה חסר להם הרבה ממעלתם.

אך ציומו האחרון, ציוס שבת קודש, שרצה לדבר לפנייהם דברי תוכחתו האחרונה, ולחזק ולאמץ את לבם לכניסת הארץ, ולקבל על ענמם הנהגת יהושע שיעצור לפנייהם, רצה משה שישראל יראו צורתו צעת דיבורו

ולקבל הדברים מפיו באופן זה. וציוס השצת הם לא היו יכולין לבוא אליו, והוארך משה ללכת אליהם, שנאמר לכו חזו מפעלות ה', אם רואים שיעשו הדיבורים פעולה צנפסם, אז לכו חזו, יש ללכת לשמוע ולראות גם יחד, ולכן וילך משה.

*

צוד יש לומר לבאר איך הקהיל משה קהלות ציוס השצת ללמוד עם כל ישראל, הא החונים ימה היו מחוץ לתחום. ונראה בהקדם לבאר מה שאמרו חז"ל (סוטה יג): ויעל משה מערבות מואב אל הר נבו (דברים לד-א), שמים עשרה מעלות היו שם, ופסען משה צפסיעה אחת ע"כ. ויש לומר צטעס הדבר, כי מסתבר שהר נבו אינו בתחום שצת של ערבות מואב, ומה גם כשנחשזב גם פסיעות עלייתו על ההר, שעלה עד ראש הפסגה, הרי היה צוה יותר מאלפיים אמה. וכיון שפטירת משה בצצת היה, איך עלה בצצת על הר נבו.

אמנם מצינו בגמרא (עירובין מג.) דבעי אי יש תחומין למעלה מעשרה או אינ תחומין למעלה מעשרה, ונפקא מינה דקאזיל צקפינה [צסם] ע"ש. ולכן שלא יצטרך לחלל שצת בתחומין, פסען משה צפסיעה אחת, שהלך צקפינה למעלה מעשרה,

אליהם, שיעשו הדיבורים רושם יותר גדול עליהם, לכן וילך משה, הלך ממחנה לוי למחנה ישראל, צמקום שיוכלו כולם להתקבץ ולראותו. וצפרט שזהו יומו האחרון, וכמו שכתוב באור החיים הק' (דברים לג-א) כי הגם שגדול ערך משה, תוסף רוחו וכחו צעת אשר יגיע העת אשר יאסף אל עמיו, וכמו שנאמר (תהלים קד-ט) תוסף רוחם יגועון (עיין אור החיים הק' צראשית מז-ט) ע"ש. וכאשר ישמעו התוכחה מפי משה, ששכינה מדצרת מתוך גרונו, וגם יזכו שיהיו עיניך רואות את מוריק, צודאי שישאירו הדברים רושם רב עליהם, על כל ימי חייהם.

ובצתה כיון שהחונים ימה היה הדגל של אפרים ומנשה וצנימין (צמדבר צ-יח). והם לא יכלו לקבל תורה מפי משה ציוס השצת צמשך כל הארבעים שנה, באופן שיהיו עיניהם רואות את משה רבן של ישראל, על כן הוארכו לתפלה יתירה, אשר לפני אפרים וצנימין ומנשה עוררה את גצורתך ולכה לישועתה לנו.

וזדהו אין וילך אלא דברי תוכחה, הסיצה שהוארך משה כעת לעזוב אהלו וללכת למחנה ישראל, הוא צצזיל שרצה לומר להם דברי תוכחה, ולזה הם צריכין לראות את מוריהם

פתוחים, ומתעוררים לשוב אל ה' בכל לבבם. אמנם כדי שיוכל לשנות דרכו לטובה, נריכין להצין מתחילה דרכו של היצר הרע, כדי שידע איך להזהר מתחבולותיו. - בגמרא (ברכות סא.) אמר רב יצ' הרע דומה לזבוב ויושב צין שני מפתחי הלב שנאמר (קהלמ יא-א) וזבובי מות יבאיש יביע שמן רוקח. ושמואל אמר כמין חטה הוא דומה שנאמר (בראשית ד-ז) לפתח חטאת רוצץ [חטאת לשון חטה דריש ליה] ע"כ. והיא פליאה לדמות היצר הרע שהוא כחטה. וצמח רש"י פירש שדומה לחטה שהיא דבר קטן. ואכתי נריך ציאר דהלא יש הרבה דברים קטנים, זרעים וקטניות שונות, ולמה דימה אותו לחטה דייקא. ומה גם וכי היצר הרע קטן הוא, הוא מלך גדול זקן וכסיל, אשר כובש כל העולם תחת ידו, וצמח הוא קטנותו. וגם להצין צמח פליגי אי דומה לזבוב או לחטה. ולא עוד אלא שכידוע כולם דברי חלקים חיים הם, ואם כן דומה לזבוב וחטה יחד, ומהו הענין בזה.

ובבזרה רש"י כתב, דמאן דאמר שדומה לחטה, אולי סבירא ליה כמאן דאמר (ברכות מ.) אילן שאכל ממנו אדם הראשון חטה היא, ועל ידו צא יצר הרע ע"כ. וגם זה יש להצין איך יתכן לקרות למין חטה בשם 'אילן', או 'עץ' הדעת, שהחטה הוא צמח רק פרי האדמה ולא עץ.

ואין כאן איסור תחומין. [שוב ראיתי בעין זה צפנים יפות (סוף פרשת ברכה), שאם היה הולך צרגליו ועולה, היה יותר מתחוס שבת, לכך קפנה לו הארץ, וצפסיעה אחת צא לראש הפסגה ע"כ].

ובבזו כן יש לומר שצב שבת הלך משה ללמוד תורה עם אלו שהיו מחוץ לתחום, אך לא הלך צרגליו אלא בקפינה בשם, ואין כאן איסור תחומין. אבל צימו האחרון שנקטמו ממנו מעיינות החכמה, לא היה צידו להשתמש בשם, ולכן כעת וילך משה, הוצרך ללכת ללד מערב עד סוף התחום שלו, ושם נקצנו החונים ימה לשמוע דבריו.

ובזשה רבינו ברוב ענותנותו הטריח לבאר לפנינו, למה שניה כעת דרכו משאר שבתות השנה, ואמר בן מאה ועשרים שנה אנכי היום, 'היום מלאו ימי ושנותי', ואין שלטון ציוס המות, ולא אוכל עוד 'לצאת ולבוא', לצאת חוץ לתחום ולחזור ולבוא חזרה בקפינה בשם כמו עד עתה, ועל כן הוכרחתי לשנות דרכי ללכת רק עד כמה שמתר לי מלד איסור תחומין.

*

הגדה אנו עומדים כעת בעשרת ימי תשובה, הזמן שלצבות ישראל

חטאה [חבל עבה, שקושרין בו את הפרה למחרישה] ע"כ. ואם כן מתחלה דומה לשער, דמיון החוט של זוכיא, ולבסוף דומה להר דמיון עבות העגלה. ולרשעים נדמה כחוט, שאינן רואין מה יהיה בסוף, ולדדיקים נדמה כהר, שרואין מה יהא בסופן, ומרחיקין מתחלת העצירה ע"כ.

וּנְבִיאָר הדברים ציטר ביאור, כי מי שלא נתגדל מנעוריו לתורה, בקל עולה ליצרו הרע להסיתו לחזור אחר תאות עולם הזה ותענוגיו שלי שום מעצור, כי הלא אין פחד ה' לנגד עיניו, לית דין ולית דיין, הרוג בקר ושחוט כאן כי למחר נמות. אבל מי שנתגדל בצית הורים כשרים, ושקד מנעוריו בתורה ויראה אלל רבותיו, ונתחנך בשמירת התורה ומצותיה כל ימיו, לא יוכל יצרו לבוא אליו שישליך את ה' אחר גיוו, לסקור הכיפה מעל ראשו ולקצץ פיאותיו וזקנו ולהיות מחלל שבת ואוכל נצילות וטריפות, כי לא ישמע לו כלל, ואין נפשו מסוגל כלל לעשות כדברים האלה. על כן הוא בא בחכמה, ובתחלה לא מפתהו רק לזנות דברים פעוטים, שאי אפשר לקרותו עבדיין על דבר זה, ולומר שעשה בהכחמות דבר כנגד הנפסק בשולחן ערוך, ומסיתו רק לבטל מנהג ודרכי אבותיו, שינוי קצת בהמלבוש בהכובע ובמנעליו, כי אינו נחוץ ללכת בדיוק כמו שהלכו אבותיו, וזה עדיין

ומצינו עוד דוגמא על היצר הרע, כדאיתא בגמרא (סוכה נב). דרש רבי יהודה בר אלעאי לעמיד לבוא מציאו הקצ"ה ליצר הרע ושחטו בפני הדדיקים וצפני הרשעים, לדדיקים נדמה להם כהר גבוה, ורשעים נדמה להם כחוט השערה. הללו זוכין והללו זוכין, לדדיקים זוכין [שזוכרים בצערם שהיה להם, לכבוש הרשע הזה בחייהם], ואומרים היאך יכולנו לכבוש הר גבוה כזה, ורשעים זוכין ואומרים היאך לא יכולנו לכבוש את חוט השערה הזה. ואף הקדוש ברוך הוא תמה עמהם, שנאמר (זכריה ח-ו) כה אמר ה' לצאות כי יפלא בעיני שארית העם הזה צימים ההם גם בעיני יפלא ע"כ. וגם זה תמוה איך יתכן שלעמיד בעולם האמת, ידמה היצר הרע לשני היפוכים מן הקצה אל הקצה, לדדיקים הר ולרשעים חוט השערה.

וּבְמוֹדֵרֵי ש"א (שם) ציאר דללל הוי שני הפכיים צנושא אחד, ותרווייהו אמת, דאיתא בגמרא (שם) אמר רב אסי יצר הרע בתחילה דומה לחוט של זוכיא [עכביש], ולבסוף [משאדם נמשך אחריו מעט מתגבר והולך בו] דומה כעבותות העגלה, שנאמר (ישעיה ה-יח) הוי מושכי העון בחבלי השוא [בתחלה היו מציאין אותו עליהם על ידי חבלים שאינן של כלום], וכעבות העגלה

או תחמיו, עד שצקופו נעשה ממנו חזי שיעור, ומשם הדרך כבר קצרה להסירו לגמרי. וכמו כן הוא צהוקן, מתחלה מסיר רק השערות הארוכות, שיהיו כולן שוין. וכיון שנעשה לו כהיתר ליגע בזקנו, מי אומר שצריך להיות זקן ארוך די גם צקצק, עד שצקופו מסירו לגמרי.

ובבזו כן הוא בלבושי צניעות של האשה, כאשר צשעת נישואיה הלצישה כוצע או טיכעל המכסה את השייטל, כדרכי צבותיה, וצרבות הימים היא הולכת צשייטל ארוכה צלי שום כיסוי, זה לא צא צפעס אחת, אלא מתחלה עושין הכוצע קטנה יותר, שדי לכסות רק מקצת הראש או צצדה, ושוב נעשה מזה צענד של כמה אינטשעס, ושוב רק צענד של חוט השערה, ושוב אומרת הרי צלאו הכי אין זה כיסוי, ויכולין להסירה לגמרי, ושוב מתארך השייטל צכל פעס קצת יותר ויותר.

בתפלדה, מתחלה מוניח שאין צריך להתחיל להתפלל מאדון עולם וכו', זה יוכל להשלים גם אחר זה, ודי להתחיל צהודו, ושוב מתאחר עוד קצת לצוא צאמצע פסקוי דזמרה, עד שפוחת והולך לגמרי. הוא לא יעוצו התפלה לגמרי, אצל צהיות שצלאו הכי אינו מתפלל כראוי עם המנין, על כן כאשר זמנו מאוחר,

לא סר מדרך התורה. ולדבר זה קל מאוד להתפתות, כי מאחר שמסתובצ צין הגוייס צריכין להתדמות קצת, ועבר ושנה נעשה לו כהיתר, ואחר זמן שהותר לו מקצתו, הוא מוסיף והולך להורידו עוד צדבר קטן, ואומר לו כי אין כבר חילוק כאשר יזניח עוד קצת ממה שהיה עושה עד עתה. והיום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך, עד שמפתהו לך עבוד עבודה זרה (צצת קה:).

ולדוגמא, צהקרת הכיפה, הקימן היותר גדול צגלוי שמכריז שהוא יהודי, וגם הוא משרה על האדם הלוצשו יראת ה' טהורה (צצת קנו:). מתחלה אומר לו שאין צריך לכסות כל הראש כולו, ודי גם צמקצתו, ואינו עבריין צזה. וכאשר התרגל ללכת כבר צכיפה קטנה, הוא מוסיף והולך שיוכל להיות עוד קטן יותר עד כיפה כזית, כי מה חילוק צבר צין זה עם מה שהלך עד עתה. וככה הולך מדחי לדחי עד שמזמן לזמן מסירו לגמרי.

בגילוח הזקן והפיאות, לא יצוא אליו מתחלה שיסירנה לגמרי, כי יהודי שנתחנך לתורה אינו מסוגל לזה, אלא מי אומר שצריכין פיאות ארוכות כמו שהלך צילדותו, יש לקצר אותם מעט. ומי אומר שצריך להיות תלתלים, יוכל להצניעו על אזנו

מתחיל להתפלל ביחידות צביתו, ותפלה כזו כל אחד יודע איזה פנים יש לו, עד שאובד הטעם והתענוג בתפלה, ומזיחו לגמרי.

הב'לים הטוכנולגיים, תחלת השתמשותו אינו לנורך עבירה, הוא נריך אותה לנורך פרנסתו, אשר הרצה פעמים גם זה אינו אמת, ויוכל לסדר עצמו גם צלי זה, אצל על כל פנים אמתלא יש לפניו כי יהא לו קל ציותר על ידו. וגם יש לו היתר מהרצנים על זה, עם פילטער טוב לפי הערך. וכיון שצלאו הכי כבר משתמש צו, על כן מזמן לזמן הוא לוקחו להשתמש צו גם לדברים אחרים. והרי הצלי עולם הזה מושכין את האדם, וכאשר רואה שלא יוכל להגיע עם הכלי שלו בכל מקום, הוא מתחיל להסיר דרגא מהפילטער, הלא יש הרצה שיש להם פילטער חלוש יותר, והם פתוחים יותר לעניני העולם, גם אני אעשה כן, ומה חילוק כבר צין דרגא זו לדרגא הקטנה עוד יותר, עד שבסופו כבר כבוש הוא תחת ירו, ומזמן לזמן מתרמי שנכנס בשוגג או באונס למקום שלא היה רוצה, ואין יצר הרע שולט אלא צמה שענינו ראות, ואנו חלופים מאוד, ושזב אינו בעל הצית כבר על עצמו, ומשתמש כבר צלי פילטער, ומשם עד השאל תחמית הוא רק פסיעה קטנה, צזמן קצר מאד. — און א קורצע צייט איז ער

נישט דער זעלבער מענטש וואס ער איז גיווען פריער, אלעס האט זיך אנגעהויבן פון א קלייניגקייט וואס ער האט אנגעהויבן מוותר זיין. יעדער מיינט אז נאר יענער קען זיך נישט האלפן, איך קען יא בלייבן ביי דעם קלייניגקייט, מען בלייבט נישט ביי דעם, די יצר הרע איז קלוגער און שטארקער, פון אביסעל וואס מען האט נאך געלאזט, פארלירט מען זיך אינגאנצען, ביז מען קימט מען אהן צום סוף אין שאול תחתית.

*

בישנה רצינו אומר לישראל (דברים כט-טו) כי אתם ידעתם את אשר ישצנו בארץ מצרים, ואת אשר עברנו בקרב הגויים אשר עברתם, ותראו את שקויהם ואת גלוליהם, עץ ואבן, כסף וזהב אשר עממם (ובדש"י לפי שראיתם העצודת כוכבים, ושמה השיא לב אחד מכס אותו ללכת אחריהם. ותראו את שקויהם, על שם שהם מאוסים כשקלים, גלוליהם, שמוסרחין ומאוסין כגלל, לפיכך נריך אני להשציעכם), פן יש צכס איש או אשה או משפחה או שבצט אשר לבצו פונה היום מעם ה' אלקינו, ללכת לעבוד את אלהי הגויים ההם, פן יש צכס שורש פורה ראש ולענה ע"כ.

וביאר הגאון מהר"ז מצריסק ז"ל, כי צפעס הראשונה שהאדם

שאין נריך, ומתאוה אליהם ככסף וכוהב, עד שנעשה אדוק בו (עדיקטעם), וקשה לו להתדל ממנו.

וזדו הטעם שאסרו חכמים לעשות הרבה דברים מפני מראית העין. כמו דם דגים, או אכילת בשר עם חלב שקדים, כי נראה כמו שאוכל דם או שאוכל בשר עם חלב. ואין הטעם רק משום שמציא עצמו לידי חשדא, שיחשדנו חזירו שעושה איסור, ולקיים והייתם נקיים מה' ומישראל (במדבר לב-כב), אלא שבראותו חזירו עושה איסור, העבירה הזה מתקררת אללו, ואינו מאוס עוד אללו, וברבות הימים יוכל הרואה להכשל גם בעצמו.

בישעה רבינו מוכיח את ישראל, פן יש צבם שורש פורה ראש ולענה, פן יש צבם איש או אשה אשר לבצו פונה היום מעם ה' אלקינו, ללכת לעבוד את אלהי הגויים ההם, ויאמרו אליו ישראל איך תוכל לחשוד אותנו בדבר כזה, הלא אנו עמדתו בזה סיני ושמענו קול ה' אנכי ה' אלקיך. ואתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו (דברים ד-לה), שפתח להם שבעה רקיעים, וקרע את התחתונים, וראו שהוא יחידי (רש"י שם), ומה לך פתאום לחשוד אותנו שיש בנו שורש פורה ראש ולענה עד כדי לעבוד את אלהי הגויים. על כן הקדים להם משה, כי אתם ידעתם

רואה עבודה זרה, הרי זה כל כך מאוס בעיניו, כמו שמוטל לפניו שקץ וגלל, שמוסרחין ומאוסין בעיניו, ותראו את שקוניהם ואת גלוליהם'. אבל שוב כשרואה אותם בפעם השניה כבר אין לו אותה ריח רע, שנתקרר כבר יהדותו בראייתו, ונעשה ממנו 'עץ ואבן', כשאר דומם, וכבר לא כל כך נורא. אמנם לאחר זמן שכבר התרגל לזה, מתהפך כבר הכל, ונראית הדבר יותר נחמד ומוטעם 'כסף וזהב אשר עליהם', מה שהיה מתחלה לפני אחיה זמן שקץ וגלל, בסופו חשובה כבר אללו כאהבת כסף וזהב.

ואנו בעצמנו גם כן עדים להופעה זו, החורבן והקרירות שנתהוה בכלי הטוכנלגיים של ימינו. שהוריד את הכלל ישראל מאיגרא רמא לזירא עמיקתא. בימי קדם כאשר באה לפני עיני האדם ראייה אסורה, באותה רגע היה דבר טבעי להפוך את ראשו ולסגור את עיניו, והיה מאוס בעיניו מה שנודמן לו לראות, ותראו את שקוניהם ואת גלוליהם, היה מאוס כשקץ וכגלל. אמנם אחר שעלה כבר לפניו באונם או בטעות, פעם אחר פעם, שוב אין הדבר כן, הוא נריך לעשות מאמץ לסגור את עיניו, אין הראש סובב ממנו בטבעו, אין הדבר מסריח כגלל, הוא רק כרואה עץ ואבן. ושוב ברבות הימים נפשו של אדם מחמדתן, ומתרגל לראות מה

וכו'. כי הוא רואה תיכף ההר הגדול שיתהוה מכל החוטי השערות הללו, ואז יהא קשה מאוד לחזור.

וְלִבָּן לעמיד נדיקים נדמה להם היצר הרע כהר, כי זה היה מצטט עליו כל ימי חייהם, שכאשר היה מצקש ממנו דבר קטן, אשר לפי ראות העין הוא רק חוט השערה, הם ראו כבר ההר שיתהוה מזה, וגברו על עצמם שלא להתפתות בזה שצקש רק חוט השערה. לא כן הרשעים, הם היו מציטים על כל דבר, שזהו רק חוט השערה, ואין לעשות מזה עסק, אין זה עדיין חכילת חזיר או חילול שבת, זהו רק דבר קטן, והם צוכים איך לא יכולנו לכבוש את יצרנו בהיותו קל מאוד לכבושו כחוט השערה.

וְעַל זה מתאונן הכתוב (ישעיה מ-ז) ברגע קטן עוצמתי, באותה רגע שהחליט שמה שהוא עושה כעת הוא רק דבר קטן, ולא נורא כל כך שלא להקפיד על זה, אז עוצמתי, מזה באה לו מה שעוצ את ה' כולו, דוגמת העסקלעיטער, שצדריכה אחת עליה מגיע עד למטה.

וְלִפְי זה אחר שנשרש כבר האדם בחטא, ונתקרב מיהדותו, וכל מעשיו הם רק כמנזות אנשים מלומדה, אז לא מסתתר כבר היצר הרע, והוא

את אשר עברנו בקרב הגויים אשר עברתם, ותראו את שקוליהם ואת גלוליהם, מתחלה היה מסריח ומאוס כגלל, ושוב נעשה מזה רק עץ ואבן גרידא, והרבה ראייה גורמת, עד שיתכן שבמשך הימים יהיה לבצו פונה מעם ה', עד כדי להגיע למצב ללכת לעבוד את אלהי הגויים ההם.

*

בן הוא דרכו של היצר הרע, הוא מצקש מתחלה מן האדם לוותר רק על חוט השערה, וכאשר נעשה לו דבר זה כהיתר, הוא ממשיך על עוד חוט השערה, אזל צקופו ימלא עצמו קר מכל יהדותו, עד שיצא כולו לתרבות רעה. ומי גרס לו כל זאת, רק הויתור הראשונה. וזה דומה למי שדורך על עסקלעיטער שהולך לאט לאט, שכאשר דרך על מדריגה הראשונה, אם לא יחזור ויעלה תיכף, ימלא עצמו לאחר זמן צדיוטא התחתונה.

וְאִיזְהוּ חכם הרואה את הנולד, שתיכף צתחלתו רואה התולאות שיתהוה צקופו, ולכן הוא נשמר שלא לוותר על חוט השערה, לא יעשה הכיפה קטנה יותר, לא יגע לקנץ קצת מהפיאות והזקן. לא יבוא באיחור להתפלל שיצטרך להחסיר קצת. לא יצקש היתר על הכלים הטובכנלוגיים

שלא ללכת סמוך לעץ הדעת, ולהתרחק ממנה, שלא יבוא לידי נסיון של עין רואה והלב חומד, אך הנחש אמר אל האשה, אף כי אמר אלקים לא תאכלו מכל עץ הגן (בראשית ג-1), רק האכילה אסר לכם, אבל לא ראייתו, כדאי לראות היופי שיש בעץ ההוא. ותרא האשה כי טוב העץ למאכל, וכי תאוה הוא לעינים, ונחמד העץ להשכיל (ג-1). ושוב הלך הנחש ודחפה את חוה עד שנגעה בעץ הדעת (רש"י שם ג-7), ושוב אמר לה כשם שאין מיתה צנגיעה כך אין מיתה באכילה (בר' יט-2) ע"ש. הנחש התחיל בחוט השערה, קודם תראה אותה, ושוב תגע בעץ הדעת, וממילא מהנגיעה עד האכילה הוא כבר דרך קצרה. וזהו עבודת האדם להשמר מתחלה שלא ישל ולא יזיח גם דבר קטן, כי החכם עיניו בראשו, שצסופו תהא כעצות העגלה חטאה. וצדיקים נדמה להם תמיד היצר כהר, שרואים מתחלה את הנולד. ועל כן הם עושים הרחקות מכל דבר איסור, לך לך אמרין, נירא סחור סחור לכרמא לא תקרב (עבודה זרה יז).

*

ואומר הכתוב (איכה ג-1) נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה אליך. ולבאורה הוא ליה למימר נחפשה 'מעשינו'. ועוד הלא מלאי עון אנחנו,

מסימו לתענוגו ותאותיו צריש גלי, והאדם הולך אחריו כלאן לשחיטתו. אבל בתחלה צא היצר רק צערמימות, ולא מבקש ממנו הרבה רק חוט השערה, ועל ידו שוב מורידו לצאר שחת.

והנה שורש החכמה מתפתח מן אכילת מין החטה, וכמאמרם (ברכות מ). שאין התינוק יודע לקרות אבא ואמא עד שיטעום טעם דגן, וזהו טעם המאן דאמר שעץ 'הדעת' חטה היתה ע"ש. והיצר הרע בתחלתו דומה 'לחטה', שצא להאדם צערמימות וצחכמה, שאינו מבקש ממנו אלא חוט השערה, שלא מוריד ולא מעלה. ושוב מוליך האדם מדחי אל דחי, עד שלא מתצייש לבוא אליו בגלוי שילך אחר שרירות לבו, והיום אומר לו עשה כך ולמחר עשה כך, עד שאומר לו לך עבוד עבודה זרה. ואז דומה כבר 'לצוב', ששורה על כל דבר מאוס ופחות ונבזה, ולא מתצייש כבר להראות ולהציע לפניו דברים שהיו מאוסים מתחילה בעיניו.

ועל זה רמזו שעץ הדעת חטה היתה, כי מה שעלה להנחש לפתות יצר כפיו של הקצ"ה לחטוא, שהיה דומה אז לחטה, לבוא לחוה צערמימות, וכמו שנאמר (בראשית ג-6) והנחש היה ערום מכל חית השדה. כי מן הדין היה צריך אדם וחיה להזהר

הרי היא צידו. תתחיל להחזיר את הפיאות ואת הזקן כמו שנתגדלת צימי נעורין מאבותיך, ותחזור לתקן את הלבושים שלך על דרך ישראל סבא. תבוא באיזה מינוטין קודם לתפלה. תתחיל ללמוד בכל יום אפילו רק שייעור קטן של רבע שעה. אם יש לך כלי צלי פילטער, מתחלה תקבל על עצמך לשום עליו פילטער. ושוב לרדת מהוואטסאפ, ושוב ישתדל שלא להכניסו בצית המדרש, ושוב לזמנא עצמו שעל כל פנים כשנכנס לציחו לא ישתמש בו, ויהיה בעל לאשתו, ואב לבני ציתו, לשמוע מה שמדברים אליו, ולראות מה מתרחש בהצית, עד שיזכה לזרוק את הסמארטפאן לגמרי.

בפשיה דרכינו ונחקורה, איך ההתדררות שלך בא משינויים קלים, ועל דרך זה נשוצה אל ה', כי כל אחד יוכל לתקן מה שעיוות, שאין לך דבר שעומד בפני התשוצה. ואשרי מי שזוכה לתקן הכל, לשנות דרכו צפעס אחת, אבל גם אם לפי שעה קשה לו הדבר, ישתדל להתעלות על כל פנים צמה שיוכל, ומשם יתעלה בתשוצתו יום יום יותר, כי ה' הוא חנון 'המרבה' לסלות (בתפלת שמונה עשרה), גם אם הסליחה על העונות אי אפשר לו צפעס אחת, רק יום אחר יום, הקצ"ה מרבה לסלות לו בכל יום יום שמתעלה. והוא מעציר ראשון ראשון (ראש השנה

ומה נריך לנו לחפש צנרות צמה נכשלנו, ומה לנו לעסוק צחקירות ודרישות לשוצ אל ה'. אך הכוונה הוא, כי כאשר האדם רוצה לשוצ, לפעמים אי אפשר לו לפי מצבו להשתנות צרגע אחד מן הקצה אל הקצה, ודוגמת שסיפרו חז"ל (צבא קמא ד:) מעשה צאדם אחד צצקש לעשות תשוצה, אמרה לו אשתו, ריקה אם אתה עושה תשוצה, אפילו אצנט אינו שלך, ומנוע ולא עשה תשוצה ע"ש. על כן יתחיל גם צדצר מועט, וצכל דבר של יהדות שמרגיש צעצמו התרשלות, יקבל על עצמו לשנות דרכו חיקף על כל פנים צדצר מועט, ולקבל על עצמו שיוסיף והולך צכל יום ויום מעט יותר, עד שיצוא לידי שלימותו. ויתצונן מערמימות יצרו צהצטא, שהתחיל צחוט השערה ונעשה ממנו הר, כן יתחיל גם תשוצתו אף רק כחוט השערה, להעמיד את עצמו על העסקלעיטר ההולכת ממטה למעלה, וצכל יום יום יוסיף אומץ יותר עד שיזכה לשוצ בתשוצה שלימה.

וזהו שאמר 'נחפשה דרכינו ונחקורה', נשצ ונתצונן קצת לחקור איך הגיע להמצב שעומד היום, איך כל זה התחיל משינוי דברים קטנים, ומכל החוט השערות נתהוה עבות העגלה, ועל דרך זה 'נשוצה אליך', אם אין אנו צכה לשנות דרכי חיינו צפעס אחת, אבל חוט השערה

שאמרו אחרונים שלא נתגלה עונם לא נתגלה קצם, על כן אין ח"ט ואין ק"ך ע"כ.

וּנְרָאָה בזה עוד, כי הנה הנסיונות ציהדות שיש בזמנינו בגלות אמעריקא, אינם דומים כלל להנסיונות שהיו לישראל ברוב שנות גלותם. שהיו אז ישראל מרוחקים מהאומות בתכלית הריחוק, והיו מקומות שלא נתנו לישראל לדור ולשבת עמהם יחד, רק בשכונה מיוחדת ולא צעיירות הגדולות, והיו שנואים צעיניהם. וכאשר ישראל היה רוזה לזאת ולתטוא ולחזור אחר תאוותיו, לא היה יכול לגשת עמהם בלבוש יהודי, והוצרך להסיר כורתו היהודית, ומיכף כאשר היה נראה עליו שינוי, התרחקו ממנו אבותיו ומשפחתו וחבריו, והיה קשה זאת מאד עליו, והוצרך ללבוש את יצרו. ולא עוד אלא שישראל לא מסוגל לעוזב את תורתו לגמרי, הוא לא רוזה להיות גוי גמור, אלא לעבוד את שני יצריו.

ל"ה כן כהיום, שהחופש צמדינה זו הוא צלי גדול, הוא יכול להגיע לכל המקומות הפחותים צין הגויים כמו שהוא, ויוכל לעשות צסתר כל מה שעולה על רוחו, ולעומת זה הוא יכול להשאר עם אשתו וצני ציתו וחבריו, ולבוא לצית המדרש לתורה ותפלה, ולגדל צני ציתו צמוקדות התורה, והוא נשאר צחיצינות גם

זו, כל משהו שצא לידך לתקן, יש לו חשיבות רב למעלה, וגם אם לא עולה צידך לתקן הכל, הוא מעציר ראשון ראשון הצא לידו, ומרצה סליחה לחוטאים ומחילה לפושעים.

*

בגמרא (יומא ט:) רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרווייהו, ראשונים שנתגלה עונם [לא היו מכסין פשעיהם] נתגלה קצם [לפי מלאות לבבל שצעים שנה חפקוד אתכם (ירמיה כט-י)], אחרונים שלא נתגלה עונם [צני מקדש שני רשעים היו צסתר], לא נתגלה קצם ע"כ.

ובחתימ סופר (שם) כתב לצאר בזה, מה דאיתא צדעת זקנים מצעלי התוספות (פ' ויחי), צמה שאמר יעקב לצניו, האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים (מט-ח), שציקש יעקב לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו שכינה (צ"ר נח-ב), ותמה ואמר למה אלו אין ראויים לגלות את הקץ, והלא אין צהם חטא, כלומר אין צכל שמות השצטים לא חיות ולא טיות. השיבו רוח הקודש גם אין צכל אותיות שמות השצטים לא קו"ף ולא צד"י, אם כן אינן ראויין לגלות את הקץ ע"כ. והטעם דאין צשמותם לא אותיות ח"ט ולא אותיות ק"ך, שזה צא לרמוז מה

ובתוב בשערי תשובה לרבינו יונה (שער ראשון אות ו') ח"ל ועתה צינה שמעה זאת, כי הוא עיקר גדול. אמת כי יש מן הנדיקים שנכשלים בחטא לפעמים, כענין שנאמר (קהלת ז-כ) כי אדם אין נדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, אכן כוששים את ירם מאת פניהם, ואם יפלו בחטא פעם אחת לא ישנו לו, ונקוטו צפניהם, וחוזרים בתשובה. אך כל אשר אינו מזהר מחטא ידוע ואינו מקבל על נפשו להשמר ממנו, גם אם הוא מהעונות הקלים, אף על פי שהוא מזהר מכל העצירות שבתורה, קראוהו חכמי ישראל (חולין ד:) 'מומר לדבר אחד', ואת פושעים נמנה, וגדול עונו מנשוא. כי אם אמור יאמר העבד לרבו: כל אשר תאמר אלי אעשה זולתי דבר אחד, כבר שצר עול אדוניו מעליו, והישר בעיניו יעשה, ועל הענין הזה נאמר (דברים כו-כו) חרור אשר לא יקיים את דברי התורה הזאת לעשות אותם, ביאורו, אשר לא יקבל על נפשו לקיים כל דברי התורה מראש ועד סוף, ויורה על זה 'אשר לא יקיים לעשות', ולא אמר 'אשר לא יעשה אותם' עכ"ל. הרי לנו בזה עולם גדול העון, צמי שמשחמש בכלי האינטערנעט צלי פילטער, כשאינו מקבל על עצמו הלאו של לא תמורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, ואומר לרבו, כל אשר תאמר אלי אעשה, זולתי דבר זה.

במלבושי חסידות, ועם כל זה יוכל ללכת אחר שרירות לבו. **וזבול** שכן צנים האחרונות שנתרבו כלי הטכנולוגיים, שיוכל לישב צביתו, או צבית מסחרו, ולהיות משוקע שם צמ"ט שערי טומאה, וכנגד צני אדם מתנהג כמלאך, וצמקתרים הוא כגלח, ואם אין יראת ה' בלבבו אין מה שיעזור אותו שלא ימשיך דרכו, ויוכל להיות שנים רבות בדרכו הרעה צלי מפריע, ולא יתעורר לתשובה.

ולבן בדורות ראשונים 'שנתגלה עונם', שכאשר רצו לחטוא היה זה בגלוי, להסיר זורתו היהודית, וללכת להסתובב צין הגויים ולהתערב עמהם, 'נתגלה קצם', היה קץ להחטא, כי לא ירצה לעזוב אשתו וצניו ומשפחתו וחבריו. והוא לא רוצה לחיות ולמות כגוי, ויצוא יום שיחזור בתשובה, ויהא קץ לחטאו. לא כן דורות אחרונים, וכמו ימינו אלה, 'שלא נתגלה עונם', מבחון הוא מתנהג כאדם כשר, לומד ומתפלל ומחנך צניו לתורה ועושה נדקה וחסד, והעונות הם צסתר, הוא רואה גם את עצמו כיהודי טוב, אלא דבר אחד קשה עליו לקיים, ועצר ושנה נעשה לו כהיתר, ולכן 'לא נתגלה קצם', מתי תהא קץ וסוף לחטאיו, כי לא מפריע לו שום דבר מלהמשיך דרכו, ותשובתו על חטאיו רחוקה ממנו.

תעוררו את האהבה עד שתחפץ (שיר
 ז-1), שישים התעוררותו תיכף באיזה
 חפץ ע"כ. והו שרמוזו אין 'ועתה אלף
 תשובה', אם רוצה שתשובתו תהא
 קיימת, אז יש להתחיל בתשובתו תיכף
 עתה, בזמן התעוררותו. ולסדר עצמו
 במה ישתנה דרכיו כאשר ילא מהצית
 המדרש, ואז יוכל להגיע לתשובה
 שלימה.

*

יתן ה' שנוכל לנצל את הימים
 הצאים לקראתינו, לשוב אל ה'
 בתשובה שלימה בכל לב ונפש, השיבנו
 ה' אליך ונשובה, לזכור שלא באנו
 לעולם עבור הצלי העולם ותענוגיה,
 אלא להרבות צמורה ומצות להגיע לחיי
 עולם נחיים בעולם הצא, והתקן
 עצמך צפרחודור כדי שתכנס לטרקלין,
 וזוכה לגמר חתימה טובה לשנה טובה
 ומבורכת, שנת שמחה, ולהתברך בכל
 משאלות לבנו לטובה, בצני חיי ומזוני
 רויחי, נחת מהצנים, ונהיה כולנו
 ברואים בחיים ארוכים, ופרנסה
 בהרצחה, ויתקבל תפלותינו לרחמים
 ולרצון, ושנת גאולה וישועה צביאת בן
 דוד צ"א.

*

חז"ל אמרו אין ועתה אלף לשון
 תשובה (ב"ר כא-1), והכוונה
 היא, כי הנה לנו רואין, שצני אדם
 מתעוררים לעבודת ה' מזמן לזמן,
 לשוב על מעשיהם וללכת בדרכי
 טובים, לפעמים על ידי שמיעת מוסר
 ותוכחה, ולפעמים מחמת קדושת
 הזמן, צימי ראש השנה ויום
 הכיפורים, אמנם אין מויליין הדברים
 מהכח אל הפועל, והם נשארים כמו
 שהיו. והקצה לזה היא, כי אינם
 יודעים במה להתחיל, וחושבים שצמשך
 הזמן כבר יקדרו עצמם לשנות את
 דרכיהם, ועד שמתחילין כבר עברה
 ההתעוררות שלהם.

והעצה לזה הוא, לקבל על עצמו
 תיכף איזה דבר מה שיתחיל
 לשנות עצמו מיד, ולא יעזוב את הצית
 המדרש עד שיהא לו החלטה גמורה
 לתקן על כל פנים מקצת מהדברים
 שמתרשל בהם, ואז יוכל צמשך הזמן
 להוסיף עליו כהנה וכהנה. ועל דרך
 שפירש הרמב"ן (בספר אמונה וצטחון
 פרק י"ט) הכתוב, אם תעירו ואם

של"ם וילך (שבת שובה) תשע"ו לפ"ק

ובמהרשי"א שם פירש, דולחי אין זה טענה אמיתית צמשפט, שהרי ניתנה הצחירה לאדם, וכמו שנאמר (קידושין ל:): צרחתי יצר הרע צרחתי תצלין שהיא התורה, שאם לא כן הותרה הרצועה ואין כאן שכר ועונש, אבל כדי לזכותו ניתנה הצחירה לאדם שינצל היצר הרע ויזכה ליום הדין, אלא דהכי קאמר דיש לנו פתחון פה וטענה קצת צמשפט, שלא נתמוטטו לגמרי צמשפט, על שצרח לנו יצר הרע שגורם לנו עונות וחטאים, וראוי להיות זוכין צדין אחר שיענשו על חטאם ולא יתמוטטו לגמרי, והיינו שהודה והסכים צוה לדברי אליהו שלא יתמוטטו לגמרי על ידי טענה זו ע"כ.

ובתב צורע קודש (פ' נצבים קמו). לצאר הכתוב ושצ ה' אלקיך את שצותך ורחמך (דברים ל-ג), דהנה כשהאדם שצ צתשוצה ומתחרט מאוד על מעשיו הרעים שעשה עד עתה, צאתערותא דלתתא אתער לעילא, וכמו שפירשו ז"ל (מוצא צשליה ריש שער הגדול) על הפסוק (תהלים קכא-ה) ה' לך על יד ימיך, שכצכול כמו הצל שכל מה שהאדם עושה נראה כן מעשה זה צצל, כן גורם האדם צמעשיו צככול לו יצצרך, ולכן כשהאדם עושה תשוצה גורם תשוצה למעלה,

שובה ישראל עד ה' אלקיך כי כשלת צעונך, קחו עמכם דברים ושצו אל ה' (הושע יד-ב). ונראה דאיתא צגמרא (ראש השנה יז). ורצ חסד (שמות לד-ו), מטה כלפי חסד. היכי עציז וכו', רצי יוסי צר חנינא אומר נושא [מגציה קף מאזנים של עון] שנאמר (מכה ז-יח) נושא עון ועוצר על פשע ע"כ.

וביאורו הוא, ושורש הדברים מצוארים צקדושת לוי (לראש השנה), דאיתא צגמרא (צרכות לא): אליהו הטיח דברים כלפי מעלה שנאמר (מלכים א יח-לז) ואתה הסצות את לצס אחורנית. אמר רצי שמואל צר רצי יצחק מנין שחזר הקדוש צרוך הוא והודה לו לאליהו [לדצריו הודה לאחר זמן, צנצואת נציאים אחרים] דכתיב (מכה ד-ו) ואשר הרעותי [רישא דקרא אוקפה הצולעה והנדחה אקצנה ואשר הרעותי, אני גרמתי להס צצרחתי יצר הרע]. אמר רצי חמא צרצי חנינא אלמלא שלש מקראות הללו [שמעידין שיש ציד הקדוש צרוך הוא לתקן יצרנו, ולהסיר יצר הרע ממנו] נתמוטטו רגליהס של שונאי ישראל [אבל עכשיו יש לנו פתחון פה, שהוא גרס לנו שצרח יצר הרע] חד דכתיב ואשר הרעותי וכו' ע"כ.

את שצותך, על ידי תשובתך יעשה
הקצ"ה גם כן תשובה וכו' ע"ש.

וזדוה מדת החסד של 'נושא' עון,
שנושא ה' את העון על עצמו,
שהוא כביכול גרס לו זאת, ומכל עון
מקיל קצת מכובדו, כביכול חלקו
בהחטא, וכיון שנתמעט כווד העונות,
ממילא מכריעין רוב הזכות לזכות.

וזדוה שאמר הכתוב, שובה ישראל
'עד ה' אלקיך', יש לשוּב
באופן שיגרום שגם ה' ישוב על מה
שברא היצר שגורם לנו לחטוא, ויהא
נושא עון על עצמו לומר ואשר
הרעותי. 'קחו עמכם דברים', תקחו
המעשים שלכם שעשיתם במשך השנה,
'ושובו אותו אל ה'', לומר ואתה
הקיצות את לבס אחוריית, וכתשובתו
כביכול תתעלה גם תשובתינו.

*

בי זוכר כל הנשכחות אתה הוא
מעולם, ואין שכחה לפני כסא
כבודך, ועקידת יחזק לזרעו היום
ברחמים תזכור (בתפלת ראש השנה).
ולכאורה יש בזה כפל לשון במלות
שונות. ונראה כי השכחה באדם היא
טובה רבה שנטבע בו בטבעו, כי צעת
שכח מאורע רע לאדם, האדם שבור
ורטון עד דכדוכו של נפש, ולדוגמא
בשעה שמתו מוטל לפניו, אך ברבות
הזמן נשכח ממנו הצער לאט לאט,
ולאחר שנה אינו עולה כבר זאת על

על דרך שאמרו ז"ל שהקצ"ה מתחרט
על צריאת היצר הרע, ואומר ואשר
הרעותי.

ובבין זה על דרך משל, לאב שנתן
לצנו החציב עליו סכין לשחוק
בו, וצוה יגיע שעשוע ותענוג לצנו
משחוק זה, וצנו בסכלותו לא סגר
הסכין בצדו, רק פתחו וחתך בו ידו
והיה לו צער גדול, וכשרואה אציו
הצער של צנו יש לו גם כן צער גדול
מזה שיש לצנו צער וכאב. חוץ מזה
מנטער אציו, על שהוא בעצמו גרס
לצנו הצער הזה, בנתנו לצנו הסכין,
אף שבאמת היה כוונת האב לטובת
הבן, מכל מקום מתחרט האב על זה
שנתן לו דבר שנמשך מזה צער לצנו.
כן על דרך זה הקצ"ה ברא היצר
הרע לטובת האדם כידוע, רק שהיה
צריך האדם לסגור התאוות וכוחות
היצר הרע, ואז היה היצר הרע
לטובתו כידוע, וכשלא עשה כן האדם,
והגביר על עצמו את היצר הרע
וקלקל לעצמו, אומר השי"ת, ואשר
הרעותי, ומתחרט על צריאת היצר
הרע, כשרואה שמנטער האדם מאוד
על מעשיו לא טובים מפאת היצר
הרע, ואומר השי"ת כביכול מה
עשיתי, שבראתי דבר כזה שיומשך מזה
צער גדול לצני, שמתחרט ומסגף את
עצמו בתשובה ותרטה כל כך ואוכל
את צשרו כמעט, מגודל צערו על
עוונותיו, וזהו שנאמר ושז ה' אלהיך

דעתו, וכמאמרם (ברכות נח:): שיעור זמן שכחה י"ג חודש. ואלמלא מדת השכחה היה נשאר בצערו תמיד כמו בשעת המאורע, ולא היה יכול להרגיע עצמו לעולם.

ובאדה"ל יעקב (פ' האזינו) ביאר הפסוק צור ילדך תשי ותשכח אל-מחוללך (לז-יח), על דרך משל, לראובן שהיה חייב לשמעון מנה, וזא ראובן אלל לוי וזקש אותו שיתן לו ענה להפטור מצעל חובו, כי שמעון נוגש אותו מאד. ויתן לו ענה שיעשה את עצמו משוגע, וכאשר יזא שמעון אליך, תתחיל לנפצף ולשרוק ולרקד במחולות, ויעש כן. ושמעון ראה כי הוא משוגע וירף ידו ממנו. אחר כך זא ראובן אל לוי ויזקש אותו חיזה הלואה על ימים מספר, ויתן לו. וכאשר הגיע זמן הפרעון זא אליו לתזוע אותו, והוא מתחיל לנפצף כנגדו כאשר עשה נגד שמעון הג"ל. וירם עליו מטהו ויכהו מכה רבה, ויאמר לו, נבל, הענה הזאת הלא אני נתתי לך, וכי צעזורי יענתי לך כן.

הנמשל, כי כבר נתבאר ממעלת השכחה אשר חנן ה' את האדם, והאדם הולך עם השכחה הזאת ושוכח את צוראו ומחוללו, ואין נבלה יותר מוזאת. וזהו צור ילדך תשי, רצה לומר הוא הוליד אותך בטבע השכחה שתוכל לשכוח דברים ידועים, וצכוונה

עשה הקב"ה כן להפיק טובתך וקיומך, ואתה עם השכחה הזאת המוטבע בך, תלך ותשכח אל-מחוללך ע"כ.

והנה עקידת יצחק בשעתו, כאשר עקד אברהם אבינו את בנו יחידו לשחוט אותו, היה זה מחזה נורא, איך האב נשכל, עד שמלאכי מעלה הורידו דמעה בראותם מסירת נפשם של האב והבן. וכדאיתא במדרש (ילקוט קא) באותה שעה הן אראלס זעקו חונה וגו', עמדו מלאכי השרת שורות שורות זרקיע, ואומרים זה לזה, ראו יחיד שחט ויחיד נשחט וכו' ע"ש. אמנם מאז כבר חלפו ועברו אלפי שנים, וגם אם יעלו לזכרון לפני ה', מכל מקום יתכן שיחסר התעוררות המעמד הנפלא שהיה באותה שעה. ועל כן אנו מוסיפים, אשר לא רק כי זוכר כל הנשכחות אתה הוא מעולם, שלא נשכח ממך מעשה העקידה, וכאדם שמזכיר לעצמו דבר שהיה לפני זמן הרבה, שחסר כבר ההתרגשות שהיה לפניו בשעת מעשה, אלא גם 'אין שכחה לפני כסא כבודך', מעשה העקידה עומד לפניך באותה ההרגשה כאילו נעשה זה היום, אם כי נתיישן זה אלפי שנים, ולכן עקידת יצחק לזרעו 'היום' ברחמים תזכור, כאילו נעשה היום, ויתעורר עלינו זכותו עם אותה ההרגשה שהיתה אז, אשר גם מלאכי מעלה התפעלו מאותה מעשה.

לפני כל נדרי תשעי"ז לפ"ק

להאדם, כזיכול הקצ"ה ממציא עצמו אל האדם לשמוע שועמו. אשר בכל השנה כולה אחר שנחתם הגזר דין, אי אפשר ליחיד בתשובה ותפלה לקרוע אותה, אבל צימים אלו ה' מצוי וקרוב אל האדם, וניתן גם ליחיד לעורר רחמים שיקרע גזר דינו. והוא על דרך משל למלך, שצהיתו יושב צבית מלכותו קשה לצני אדם פשוטים לגשת אליו בצקשותיהם. אבל כאשר יוצא צין צני מדינתו להשגיח על מעשיהם, ולשמוע בצקשותיהם, כל אחד יכול ליגש אל המלך, ומתקבל צקשת כל אחד ואחד. [יעצמ האבן מיר די געלעגענדהייט, דער מלך איז ארוים פון זיין שטוב, ער איז נאנט צו יעדן איינעם, ער געפינט זיך דא אין שוהל ביי די רעכטע האנט פון יעדן איינעם, און פאדערט פון יעדן, זאג מיר וואס עס פעלט דיר, איך וועל דיר צו שטעלן וואס דו פארלאנגסט. דרשו הי, פארשט דעם אייבערשטן, בהמצאו, ווען דער אייבערשטער איז זיך ממציא צו ענק, און מען האט נישט קיין שוועריגקייטן צו קומען צום מלך]. - ולכאורה יש להצין טעם הדבר, למה נשתנו ימים אלו יותר מכל שאר ימות השנה, שצימים אלו ממציא ה' עצמו לישראל.

כי ציוס הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאותיכם לפני ה' טטהרו (ויקרא טז-ל). ולכאורה ציוס הכתוב נראה כמיותר. ונראה כי הנה מעלת הימים הללו של עשרת ימי תשובה נשגבים מאד, אשר אין לנו צימים אלו בכל השנה, שיש בהם קירוב אלקי לכל אחד ציותר. ואנו עומדים כבר כעת ציומו האחרון העולה צמעלתו על כולם, אשר ציוס הזה יכפר עליכם לטהר אתכם.

הנביא אומר, דרשו ה' צהמלאו קראוהו צהימו קרוב (ישעיה נה-ו). לפעמים האדם נתרחק כבר מאד מה', וסר מדרך ה' ומדרך אצותיו, הוא נכשל כבר צחטאים רבות, הוא נמצא צדיוטא תחמונה, עד שקשה לו לעוזב הכל לשנות את מהלך החיים שלו, ולהתקרב אל ה'. יש לדרוש את ה' צהמלאו, צעוד שהוא מצוי אלנו, שלא נתקרר עדיין יהדותו לגמרי, ועדיין צא צכל יוס צבית המדרש, ועוסק צתורה וצמלות. קראוהו צהימו קרוב, שעומד עדיין קרוב לה', ולא נתרחק הרבה, כי אז עדיין קל לחזור לאחוריו.

חז"ל (ראש השנה ית). דרשו הכתוב הזה, דקאי על עשרת ימי תשובה, אשר אז ה' מצוי ציותר

גם להצין מה דאיאת צמדרש (ילקוט תהלים רמו) תכתב זאת לדור

על כן ציוס הזה יכולין לזכות להעשות
 בתפלתו כצריה חדשה, כי צו הכרזו
 ה' נעשה אדם 'צ'למנו כדמותנו',
 להיות על האדם כלם חלקים אור פני
 ה' צצריאחו.

והגה כל השפעה שצאה מלמעלה
 למטה, צריכין אנו לעורר זאת
 צמעשינו, וצאתערותא דלתתא איתער
 עובדא דלעילא (וזה"ק ח"ב קפד:), ולאו
 בכל פעם אנו צמדריגה זו שיעלה
 צידינו לעורר זאת. אמנס צצריאת
 העולם עלה צרצונו ית"ש לצרוא
 עולמו, כדי להטיב לצריותיו, ואז לא
 היה מציאות של אתערותא דלתתא, כי
 לא היה עדיין נצרא שום צריאה,
 ואדון עולם אשר מלך צטרס כל יציר
 נצרא, והעשרה מאמרות הללו נאמרו
 רק מאתערותא דלעילא להיטיב
 לצריותיו, על כן נשאר כח זה בעשרה
 ימים אלו שהם נגד העשרה מאמרות,
 אשר ה' ממציא עזמו להאדם
 מאתערותא דלעילא.

ויש לנו לנצל מתנה זו, היום יורדת
 קירוב ה' אלינו גם צלי
 אתערותא דלתתא משלנו, הקצ"ה יורד
 אלינו וממציא עזמו להאדם. היום קל
 מאוד להושיט יד ולאחוז ולהתרפק צו,
 ולהתדבק צתורתו ועבודתו, ודרשו ה'
 צהמנאו קראוהו צהיותו קרוב. אין
 אנחנו צריכין לצוא להמלך, אלא מלך
 מלכי המלכים הקצ"ה צא אלינו.

אחרון, ועס נצרא יהלל י-ה (תהלים
 קצ-ט), רצנן אמרין, אלו הדורות שהם
 כמתים צמעשיהם, וצאים ומתפללים
 לפניך צראש השנה וציוס הכיפורים,
 ואתה צורא אותם צריה חדשה ע"ש.
 הרי לנו גודל ועוצם חשיצות תפלת
 היום, שגם מי שהוא כמת צמעשיו,
 רשעים צחייהם קרויין מתים (צרכות
 יח:), על ידי שמתעצם היום צתפלה,
 הוא משתנה להצראות לצריה חדשה,
 ויוצא כאדם חדש. יש להצין למה
 עיזומו של יום הכיפורים יש צכחה
 להשפיע דבר זה.

וצראה, על פי מה שכתוב צשפת
 אמת (לשנת שונה שנת תרצב)
 דעשרת ימי תשובה הם נגד העשרה
 מאמרות שצהם נצרא העולם (אצות
 ה-א) ע"כ. והיינו כי צראש השנה
 נצרא העולם, היום הרת עולם, ואז
 מתחדש הצריאה מחדש, וצהיות
 שצריאת העולם היתה בעשרה
 מאמרות, כן כל יום מעשרה ימים
 הללו, הם נגד מאמר אחד, עד שציוס
 הכיפורים נשלמו כל חלקי הצריאה
 שנצראו בעשרה מאמרות.

והגה מאמר האחרונה צהצריאה
 היתה, ויאמר חלקים נעשה
 אדם צ'למנו כדמותנו (צראשית א-טו),
 וצזה נשלם הצריאה (צ"ר יז-א), ואס כן
 יום העשירי מעשרת ימי תשובה,
 מכיון נגד מאמר זו של נעשה אדם,

העשירי שאמר ה' נעשה אדם. חז"ל אמרו (סנהדרין לח): אמר רב יהודה אמר רב בשעה שבקש הקב"ה לבראות את האדם, ברא כת אחת של מלאכי השרת, אמר להם רצונכם נעשה אדם בצלמנו, אמרו לפניו רצונו של עולם מה מעשיו, אמר להן כך וכך מעשיו. אמרו לפניו רצונו של עולם מה אנוש כי תזכרנו וצן אדם כי תפקדנו (תהלים ח-ה), הושיט אצבעו קטנה ציניהן ושרפם, וכן כת שניה כת שלישית. אמרו לפניו רצונו של עולם ראשונים שאמרו לפניך מה הועילו, כל העולם כולו שלך הוא, כל מה שאתה רוצה לעשות בעולמך עשה. כיון שהגיע לאנשי דור המבול ואנשי דור הפלגה שמעשיהן מקולקלין, אמרו לפניו רצונו של עולם לא יפה אמרו ראשונים לפניך, אמר להן ועד זקנה אני הוא ועד שיבה אני אקצול וגו' (ישעיה מו-ד) ע"כ.

בז"אבי מעלה השיגו חלישות האדם, וגבורתו של החומר ויצרו הרע, ואמרו לפניו רצונו של עולם מה מעשיו. והשיב להם ה' 'כך וכך' מעשיו, לפעמים כך ולפעמים כך, פעם עובד את ה', ופעם חוטא ועובד את יצרו. אמרו לפניו רצונו של עולם אם כן הם הדצרים, מה אנוש כי תזכרנו וצן אדם כי תפקדנו, מהו התועלת לברוא אדם שיכעיס את קונו, אינו כדאי להבראות. הם הניעו לפני

הבתוב אומר, פנה אל תפלת הערער ולא בזה את תפלתם (תהלים קצ-יח). ואיחא צילקוט (שס) אמר רבי ינחק כלפי דורות הללו אמרו, שאין להם לא נביא ולא כהן ולא בית המקדש שיכפר עליהם, אלא עוד תפלה אחת שנשתייר להם, שהם מתפללים בראש השנה ויום הכיפורים, ולא תצוה אותו מהם, הוי ולא בזה את תפלתם ע"כ. היה לנו פעם בית המקדש אשר הכהן גדול היה נכנס ציוס הזה לפני ולפנים, לפני ה' כביכול ממש, אשר בעגן ארחה אל הכפרת, והיה מעורר רחמים בתפלותיו ובעבודת קרבנותיו, ואין לנו זאת עוד. היה לנו פעם נביאים שדיברו כביכול עם ה', והיו מעוררים רחמי שמים עלינו. אין לנו כהיום שום דבר, אבל חז"ל מודיעים לנו שנשאר לנו עדיין דבר אחד, שהיא דוגמתם, והוא כת התפלה, ולא כל התפלות פועלים, אלא 'תפלה אחת שהם מתפללים ציוס הכיפורים' זה נשאר להם. ולא רק תפלת נדיק, אלא פנה אל תפלת 'הערער', כל הנועק ומעורר נפשו בתפלה. היום יוכל כל אחד לפעול בתפלתו, ולא בזה את תפלתם.

*

יום הכיפורים הוא יום העשירי של עשרת ימי תשובה, נגד מאמר

הראו לך נורתינו בעולם, ואמרת עד זקנה אני הוא, ועד שיבה אני אסבול, אני עשיתי ואני אשא, על כן צדין הוא שכאשר אנו שצים בתשובה שיכפר עונותינו, ולעשות אותנו היום כצריה חדשה.

ועל כן אמר הכתוב, כי ציוס הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאותיכם, ומהו המעלה של יום הזה דייקא, שהוא מכון נגד מאמר נעשה אדם, שהמלאכים אמרו אז לפני ה' מה אנוש כי תזכרנו, וה' השיב עד שיבה אני אסבול, ומהדין ודצרים שהיה ציוס הזה 'לפני ה' צוה 'תטהרו', נוכח לנחת טהורים.

*

במשנה (יומא פה:) את זו דרש רבי אלעזר בן עזריה, מכל חטאותיכם לפני ה' תטהרו, עצירות שצין אדם למקום יום הכיפורים מכפר, עצירות שצין אדם לחצירו אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חצירו ע"כ. ויש שפירשו שאין יום הכיפורים מכפר עליו כלל, אפילו על עצירות שצין אדם למקום, עד שירצה את חצירו (עיין בפירוש הרי"ף בעין יעקב).

וגראה צביאורו, כי הכתוב אומר, דק ומשפט מכון כסאך,

ה', הלא אתה רואה ציונו של האדם, שהוא כמות שאנו רואים עכשיו, ולא כדאי לזכרם. אמנם ה' לא הציט על דצריהם, והושיט אלצטו הקטנה ושורפן. ואמר להן עד זקנה אני הוא עד שיבה אני אסבול, אני אסבול את האדם לאורך כל ימיו, אף עם חסרונותיו. ולפי חשבון אלקי כדאי היא צריחתם גם צמצצם כזה.

וגבל צוה עוד, כי הגם שראה ה' מעיקרא מעשי בני אדם, מכל מקום הרי הקדים כח התשובה קודם צריחת העולם (פסחים מד.), אשר גם אם ישלנו בחטא, צידם לעשות תשובה, ויכולין למחוק החטא לגמרי, על כן כדאי היא הצריחה. אמנם כמה פעמים בשנות הנעורים האדם משוקע בהצלי העולם, ולא מתעורר לשוץ אל ה' ולשנות דרכו. על זה אמר ה', אני סבלן, ואני יכול להמתין על תשובתם גם צימי הזקנה. וזהו שאמר להמלאכים, ועד זקנה אני הוא, ועד שיבה אני אסבול וכו'. אמנם עכ"פ כאשר מגיעין כבר לשנים אלו, שעצרו הימי הנעורים, יש להתעורר כבר, כי מי יודע יומו, ישוץ היום שמא ימות למחר (שבת קנג.).

על כן יום הזה שמכון נגד מאמר נעשה אדם, הוא יום סליחה ומחילה, ואומרים אנו לה', הלא נמלכת עם המלאכים צצריחתנו, והם

יום הכיפורים מכפר עד שיראה את חצירו, כי צלי מדת החסד אין זכות לקיומו של אדם, שכל צריאתו הוא רק בצציל שחסד אמר יצא שכולו חסד.

ויש להאדם ליקח איזה מינוטין להתצונן בכניסת היום, צמה שצא לידו צמשך השנה עצירות שצין אדם לחצירו, ויקבל על עצמו לרעות את חצירו. וכמו כן יקבל על עצמו להרעות יותר צמדת החסד, שזהו צין צגופו וצין צממונו. וכאשר חצירו מצקש ממנו טובה, לא ישוב פניו ריקס, אלא ישתדל צמה שיוכל להושיעו. ועל זה אנו אומרים (תהלים קלז), יחל ישראל אל ה', אנו מקוים לה' שיחונן אותנו, כי עם ה' החסד, כי צצריאת העולם השליך ה' אמת ארעה, ונטל עמו החסד, שאמר יצא שגומל חסדים. וכאשר אנו מתנהגים כן אז ה' ממליץ גם עלינו, והרעה עמו פדות.

ודא נוגע גם צמשא ומתן, להתצונן אס לא נטל פרוטה של חצירו שלא כדון, שזה גם כן צכלל עצירות שצין אדם לחצירו. וזהו השאלה הראשונה לעמיד, נשאת ונתת צאמונה. ולקבל על עצמו שמהיום והלאה יזהר יותר צממונו שיהא על טהרת הקודש. וידועים דברי האגרא דפרקא (אות קכו) כי מה שאנו רואים צילדי ישראל, שכאשר מתצגרים מתקרר יהדותם, עד

חסד ואמת יקדמו פניך (תהלים פט-טו), דאיתא צמדש (צ'ר ח-ה) צשעה שצא הקצ"ה לצראות את אדם הראשון, נעשו מלאכי השרת כיתים כיתים וחצורות חצורות, חסד אומר יצא שהוא גומל חסדים, אמת אומר אל יצא שכולו שקרים, שלום אומר אל יצא דכוליה קטטה וכו', מה עשה הקצ"ה נטל אמת והשליכו לארץ, הדא הוא דכתיב (דניאל ח-יב) ותשלך אמת ארעה ע"כ. הרי לנו כי הגס שידע ה' שהאדם כולו שקר וכולו קטטה, מכל מקום מדת החסד שיש צאדם צברה, וה' הצדיק צריאת האדם עם חסרונותיו, כי חסד אמר יצא שהוא גומל חסדים. ואס האדם נוהג עצמו צמדת החסד עם אחרים, אין הקצ"ה מדקדק כל כך עליו, הגס שאין עצודתו עצודת אמת. ולכן כאשר ה' יושב על כסא רחמים, צדק ומשפט מכון כסאך, הרי זה משפט צדק, כי 'חסד ואמת יקדמו פניך', הס קדמו פני ה' צתחלת צריאת האדם, כי אמת אמר אל יצא שכולו שקרים, וחסד אמר יצא שכולו חסד, וצחרת צחסד, ותשלך אמת ארעה, ולכן יכון צחסד כסאך.

והנה עצירות שצין אדם לחצירו, רוצס ככולס צאים הס מצד חוסר מדת החסד, לשון הרע ורכילות, אונאת דצרים, ומלצין פני חצירו, שכל זה הוא היפוך ממדת החסד, ולכן אין

שיוצאים גם לתרבות רעה, לפעמים זהו מנל שנתפטמו ונתגדלו מהון של איסור, ומוזה נעשה דמס ובשרס ע"ש.

ובימינו אלה אשר הנסיונות גדולים מאד, יש להקדיש תפלה מיוחדת על הזנים ובני זנים, שנוכל לגדל דורות יראים ושלמים, ולא ימושו מפין ומפי זרעך ומפי זרע זרעך עד עולם. [עם זאל זיד האלמן די גאלדענע קייט, די נסיונות זענען היינט זייער גרוים, עם פאלט אוועק שטיקער פון כלל ישראל, במעט אין בית אשר אין שם מות, וועלבע משפחה מען רירט אהן, פון די בעסטע און די שענסטע, הערט מען ליידער פעלער ווי קינדער ווערן פארפאלן]. זכניסת היום אנו אומרים, על דעת המקום וכו' אנו מתירין להתפלל עם העבריינים, שזיוס הכיפורים היו גם העבריינים זאים לצית הכנסת, אס כי זשאר ימות השנה לא זאו. כמה משפחות יש, שאשתקד היו עוד זניהס זצית המדרש, וכהיום אין האזות יודעים היכן הס מתגוררים זליל יוס הקדוש, [זיי דרייען זיד אינדרויסן אין די גאסן, און די עלטערנים הערצער גייען אויס פאר די קינדער], ונריכים להתפלל ולעורר רחמים שיוכלו לגדל דורות ישרים.

כמו מקדם. ומשובה לא די זחרטה על העזר לזד, כי זה יש לכל אדם, כי מה תועלת יש לו עוד כעת מהתענוג שכזר עברה, אלא זריך קבלה על להצא לשנות זרכו, ואס אינו מקבל על עצמו זאת זאמת, עד שייעד עליו יודע תעלמו שלא ישוב עוד לכסלה, אין יוס הכיפורים מכפר עליו. כל אחד יודע נגעי לזכו על מה הוא זריך לעשות תשובה, ולעשות לעצמו גדרים וסייגים. - הנסיונות של דורנו זכלי הטוכולגיים המה עצומים מאד. ומי שכואז לו לזכו על מעשיו וזוכה ומתחרט, ואינו עושה תיקון לכליו, לא הועיל כלום. והמחזיק כלי זלי פילטער הוא כמו מומר לזכר אחד, להלאו של לא תתורו אחרי לזכס ואחרי עיניכס. וגס מי שיש לו פילטער, יסיר ממנו הוואטס-אפ, שאין זה שום תועלת, לידע כל ההזלים של חיי זחירו, וכל הלינות שעולה על דעת זני אדם. [וואס דארפסטו וויסן אלע נארישקייטן וואס שוט זיד ביים חבר אין שטוב, וואס דארפסטו הערן פון אלע נידריגע מענטשן וואס זיי טראכטן און וואס זיי טוען, די צייט געב אוועק פאר תורה און עבודת השם, האק זיד אפ דערפון, וועסטו זעהן אז די וועסט האבן א אנדערע לעבן, א לעבן פון קדושה און זיהרה]. ואותן שזריכין זאת לפרנסה, יזהרו לזל להכניסו אל זיתו, כי זית שמגדלין זניו ובני זיתו זריך להיות זית טהור וקדוש. - ויש לקבל

ידוע כי יוס הכיפורים אינו מכפר רק לשזים (שזועות יג), וזלא תשובה הוא נשאר אחר יוס הכיפורים

אותה על כל מה שפגמנו בה ככ"ב
 אומיות התורה צמחך השנה, ולהורות
 כי רוצים אנו להיות מדובקים בתורה,
 וגלוי ידוע לפניך שרצונו לעשות
 רצונך, ומי מעכב, שאור שבעיסה
 ושיעבוד גליות. ולעומת זה אנו
 מבקשים מהתורה שימליץ בעדנו, כי
 בשנים האחרונות נעשה התעוררות רב
 בעולם ללימוד התורה, וכל מי שיש לו
 זיק יראת שמים, יש לו שיעור של
 קביעות עמים לתורה בהמסגרת
 השונות שנתייחדו. ומי שלא נמנה
 עמהם עדיין, יקבל על עצמו להשתתף
 בזה. כל אחד לפי מה שהוא מסוגל
 יוכל למצוא דרך לקבוע בהם עמים
 לתורה. והתורה הקדושה, אהובה של
 הקב"ה, תורה תורה התחנני בצקשה
 על עם ישראל, שרק הם רצו לקבל
 התורה, ולא אחת משאר האומות. והם
 מוסרים נפשם עליה, ומקדשים שם
 שמים עצור התורה, ורצבות מסרו
 נפשם להשחט עליה. ויעורר עלינו
 רחמי שמים שנוכל להתנהג בדרכי
 התורה, ולחנך את בנינו על דרכי
 התורה.

לא נשכח שלא נשאר לנו אלא תפלה
 אחת שהם מתפללים בראש השנה
 וציוס הכיפורים, לצלות היום הזה
 בתפלה בכוונה נכונה, שנוכל לפעול כל
 מה שצריך. ויתן ה' שהשנה שנכנסנו
 בה יהיה שנה טובה ומתוקה, שנת
 אורה ושמחה, פרנסה בהרצבה בצמי

על עצמו כעת, לתקן הכל תיקף אחר
 יום טוב.

*

ואני רוצה לדבר איזה דיבורים
 להבחורי חמד, יונגע ריינע
 נשמות, שהם זוכים לישיב כל היום
 מבוקר עד הערב צד' אמות של הלכה
 בצית המדרש, אשרי חלקכם, הרבה
 מכס מסוגלים להתגדל לתלמידי חכמים,
 ולהיות גדולי תורה, אבל אתם צריכים
 לזה שמירה רבה, אתה ה' תשמרם
 תצרנו מן הדור זו לעולם. בהנסינות
 של היום בקל מאד להתמוטט ולהפסיד
 כל העמיד שלכם, [איינמאהל אז מען
 פאלט אדורך, קען מען זיך שווער
 אויפהייבן, עם ברענגט איהם אראפ פון
 זיין עהרליכקייט און אידישקייט]. ורק
 בקבלה על עצמו שלא לגוע בשום
 אחד מהכלים הללו, אפילו נגיעה
 בעלמא, ואמרין לנירא קמור קמור
 לכרמא לא תקרב. מונח לפניכם עמיד
 מזהיר, להעמיד צמים נאמנים לה'
 ולתורתו, ותזהרו שלא תקלקלו, כי זהו
 פסידא דלא הדרא. התענוג והמעלות
 של צית של תורה, אי אפשר להשלים
 בשום שאר תענוגי עולם.

*

ואני נוטלים כעת הספר תורה,
 לחבק ולנשק אותה, ולפייס

ישראל, כי הרצה מתעמלין צפרנסה, נריכין רחמים, ונתצרך בכל מילי
ויתן ה' דירות רחבות שיוכלו לדור דמיטב, בחיים ארוכים וברואים, צנני
בהרחבת הדעת, מתוך צריאות השלימות חיי ומזוני רויחי. וזכה שיתגלה כבוד
לכל ישראל, כי הרצה חולי ישראל שמים עלינו צביאת בן דוד צב"א.

